

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Το Ηλεκτρονικό Νόμισμα Bitcoin στην Κυπριακή Αγορά: Μια
Νέα Μορφή Απάτης, Φούσκα ή το Νόμισμα της Νέας Γενιάς;**

Σωτηρούλα Βορκά

Επιβλέπον Καθηγητής

Εμμανουήλ Μαματζάκης

Μάιος 2020

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Το Ηλεκτρονικό Νόμισμα Bitcoin στην Κυπριακή Αγορά: Μια
Νέα Μορφή Απάτης, Φούσκα ή το Νόμισμα της Νέας Γενιάς;**

Σωτηρούλα Βορκά

Επιβλέπον Καθηγητής

Εμμανουήλ Μαματζάκης

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των
απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2020

Περίληψη

Στην εποχή του ψηφιακού μετασχηματισμού και των ραγδαίων εξελίξεων της τεχνολογίας, η οικονομία και οι τρόποι συναλλαγών ξεκίνησαν να μεταβάλλονται ριζικά. Τα ψηφιακά νομίσματα, με επίκεντρο το bitcoin, εδραιώνονται ολοένα και περισσότερο στις διεθνείς αγορές. Συγκεκριμένα η εμφάνιση του bitcoin και στη συνέχεια άλλων κρυπτονομισμάτων, διεύρυνε τις δυνατότητες τόσο ως τρόπος συναλλαγής όσο και ως επενδυτικό εργαλείο. Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής είναι να αναλύσει πόσο έτοιμοι είναι οι Κύπριοι καταναλωτές να αποδεχτούν ένα νέο τεχνολογικό μέσο συναλλαγής, το bitcoin. Απώτερος στόχος είναι να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν τον βαθμό στον οποίο χρησιμοποιείται σήμερα στην κυπριακή αγορά το νέο ψηφιακό κρυπτονόμισμα bitcoin, τους λόγους που συντείνουν στο να χρησιμοποιείται σε αυτό τον βαθμό και το πόσο αποδεκτή θα είναι η κυπριακή κοινωνία στην υιοθέτηση αυτού του νέου μέσου συναλλαγής για τα επόμενα χρόνια.

Απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα έδωσε η ανάλυση πρωτογενών δεδομένων, τα οποία εξήχθησαν από τη συμπλήρωση ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα, για το δείγμα έγινε μια προσπάθεια προσέγγισης ατόμων που γνωρίζουν για την ύπαρξη του κρυπτονομίσματος, υποκείμενα που χρησιμοποιούν άλλης μορφής κρυπτονομίσματα, αλλά και άτομα μη εξοικειωμένα με το θέμα. Τα ερευνητικά αποτελέσματα, μαρτυρούν ότι το bitcoin δεν κατάφερε να κερδίσει ακόμα την εμπιστοσύνη του κυπριακού καταναλωτικού κοινού, εξαιτίας της μεταβλητότητας και της αστάθειας στην τιμή του. Εντούτοις, οι Κύπριοι είναι θετικοί σε μια πιθανή μελλοντική ψηφιοποίηση του χρήματος και πιστεύουν σε ένα ευοίωνο μέλλον για το bitcoin εάν και εφόσον διαδοθεί ευρέως. Εν ολίγοις, από την έρευνα προκύπτει εύλογα, ότι εάν ένα ψηφιακό νόμισμα γίνει ευρέως αποδεκτό στο καταναλωτικό γίγνεσθαι, ο Κύπριος καταναλωτής δεν πρόκειται να παρεκκλίνει από τις κοινωνικές νόρμες.

Summary

In the age of digital transformation and of rapid advances in technology, the economy and the ways of trading have begun to change radically. Digital currencies, especially the bitcoin, acquire an increasingly significant role in global markets. In particular, the advent of bitcoin and then of other cryptocurrencies, has expanded both as a way of trading and as an investment tool. The aim of this master's thesis is to analyse how ready cypriot consumers are to accept a new technological way of trading, called bitcoin. The ultimate goal is to analyse the following research questions: To what extent is the new digital currency bitcoin currently being used in the cypriot market and what are the reasons for its use to this extent? How willing will cypriot society be in adopting this new way of trading in the coming years?

The answer to the research questions was given by analysing primary data, which were extracted from a questionnaire. Specifically, for the sample, an attempt was made to approach people who are aware of the existence of bitcoin and people who use other cryptocurrencies, without preventing people unfamiliar with the subject to complete the questionnaire. The results shown that bitcoin has not yet gained the trust of the cypriot consumers due to its variableness and price volatility. However, Cypriots are positive about a possible future digitalization of money and believe in a prosperous future for bitcoin if and when it spreads widely. In short, research showed that if a digital currency becomes widely accepted, Cypriots are not going to deviate from social norms.

Ευχαριστίες

Για την καθοδήγηση και τη συνεργασία ευχαριστώ ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Εμμανουήλ Μαματζάκη, που βοήθησε στην ολοκλήρωση της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής. Πολύτιμη ήταν επίσης η ενθάρρυνση και η υπομονή που υπέδειξε η οικογένειά μου, αλλά και η στήριξη που κατέβαλαν συγγενείς, φίλοι, συνάδελφοι και γνωστοί. Ο καθένας με τον δικό του τρόπο, συνέβαλε στην επιτυχή ολοκλήρωση της έρευνας, κυρίως στο στάδιο της συλλογής δεδομένων, όπου συμπλήρωσαν ή διένειμαν το ερωτηματολόγιό μου.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	1
1.1 Προσδιορισμός του Προβλήματος.....	1
1.2 Διεθνής Εμπειρία.....	1
1.3 Σκοπός της Διατριβής.....	2
1.4 Θέση της Διατριβής.....	2
1.5 Περιορισμοί της Διατριβής.....	2
1.6 Γενική Μεθοδολογία και Προσέγγιση.....	2
1.7 Συνοπτική Παρουσίαση Κεφαλαίων.....	3
Κεφάλαιο 2: Χρήμα.....	4
2.1 Ορισμός και Σημασία του Χρήματος.....	4
2.2 Εξέλιξη και Μορφές του Χρήματος.....	5
Κεφάλαιο 3: Εισαγωγή στο Ψηφιακό Νόμισμα Bitcoin.....	7
3.1 Ιστορική Αναδρομή.....	7
3.2 Τρόπος Λειτουργίας.....	10
3.3 Τεχνολογία Blockchain.....	10
Κεφάλαιο 4: Το Bitcoin στις Διεθνείς Αγορές.....	12
4.1 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα.....	12
4.2 Διεθνής Απήχηση του Bitcoin.....	14
Κεφάλαιο 5: Το Bitcoin στην Κύπρο.....	18
5.1 Άφιξη του Bitcoin.....	18
5.2 Πορεία Εξέλιξης στα Κυπριακά Δεδομένα.....	18
Κεφάλαιο 6: Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	21
6.1 Διεθνής Εμπειρία.....	21
Κεφάλαιο 7: Έρευνα – Ανάλυση Δεδομένων.....	32
7.1 Μεθοδολογία.....	32
7.2 Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	33
7.3 Γενικές Παρατηρήσεις και Σχόλια.....	46
7.4 Εμβάθυνση στα Δεδομένα και Συσχέτιση με Διεθνή Βιβλιογραφία.....	48
7.5 Εισηγήσεις και Κατευθύνσεις Πολιτικής.....	55
Κεφάλαιο 8: Συμπεράσματα.....	57
Βιβλιογραφία.....	59

Παράρτημα Α.....	63
Ερωτηματολόγιο.....	63

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Φύλο.....	34
Διάγραμμα 2: Ηλικία.....	34
Διάγραμμα 3: Μορφωτικό επίπεδο.....	34
Διάγραμμα 4: Πόσο συχνά διεκπεραιώνονται οι τραπεζικές συναλλαγές διαδικτυακά;	35
Διάγραμμα 5: Πότε ακούσατε για πρώτη φορά για το bitcoin;.....	36
Διάγραμμα 6: Από πού έχετε ακούσει για το bitcoin;	36
Διάγραμμα 7: Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ το bitcoin για αγορά ή επένδυση;.....	37
Διάγραμμα 8: Ποιο το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του bitcoin;	38
Διάγραμμα 9: Ποιο το μεγαλύτερο μειονέκτημα του bitcoin;	38
Διάγραμμα 10: Μπορούν τα ψηφιακά νομίσματα να αντικαταστήσουν τα εθνικά νομίσματα;. 39	
Διάγραμμα 11: Μπορεί να εξαπλωθεί το bitcoin στην Κύπρο την επόμενη δεκαετία;	40
Διάγραμμα 12: Το bitcoin διευκολύνει κυρίως παράνομες δραστηριότητες;	40
Διάγραμμα 13: Το bitcoin διευκολύνει περισσότερο από το παραδοσιακό χρήμα;.....	41
Διάγραμμα 14: Το παραδοσιακό χρήμα προσδίδει περισσότερη σιγουριά στον κάτοχό του.....	42
Διάγραμμα 15: Είναι προτιμότερο το ψηφιακό πορτοφόλι από το παραδοσιακό.	42
Διάγραμμα 16: Είναι έμπιστη η διεκπεραίωση καθημερινών συναλλαγών με ψηφιακό χρήμα. 43	
Διάγραμμα 17: Θα αγόραζα bitcoins για επενδυτικούς σκοπούς.....	44
Διάγραμμα 18: Είναι προτιμότερη η επένδυση σε bitcoins παρά σε οτιδήποτε άλλο.	44
Διάγραμμα 19: Το bitcoin είναι μια φούσκα που θα σκάσει.....	45

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η τεχνολογία έχει γνωρίσει ραγδαία εξέλιξη τις τελευταίες δεκαετίες, πράγμα που επηρέασε τόσο θετικά όσο και αρνητικά τις περισσότερες εκφάνσεις του καθημερινού βίου. Η δυνατότητα για καινοτομία δε θα μπορούσε να μη δημιουργήσει πρωτόγνωρα δεδομένα στον κόσμο των συναλλαγών και του χρήματος.

1.1 Προσδιορισμός του Προβλήματος

Ένα καθόλα τεχνολογικά υποστηριζόμενο ψηφιακό νόμισμα, το bitcoin, εμφανίζεται με δυνατότητες ακόμα και αντικατάστασης του παραδοσιακού χρήματος, ορίζοντας την αρχή της μετάβασης από την παραδοσιακή στην ψηφιακή οικονομία. Ποια απήχηση θα έχει όμως το κρυπτονόμισμα bitcoin στην καθημερινότητα των Κυπρίων; Είναι έτοιμοι οι Κύπριοι να δεχθούν ένα ψηφιοποιημένο χρήμα ή θα αποστασιοποιηθούν μέχρι να δουν την όποια εξέλιξη;

1.2 Διεθνής Εμπειρία

Το bitcoin και η δημοτικότητά του απασχόλησε έντονα τη διεθνή κοινότητα, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τις Κεντρικές Τράπεζες αλλά και τις κυβερνήσεις ανά την υφήλιο. Η παρούσα έρευνα υποστηρίζεται κυρίως από την έρευνα των Gunawan και Novendra (2017), οι οποίοι μελέτησαν την αποδοχή του bitcoin στην Ινδονησία λαμβάνοντας υπόψη τέσσερις παράγοντες: τις προσδοκίες απόδοσης, τις προσδόκιμες προσπάθειες, την κοινωνική επιρροή και τις συνθήκες διευκόλυνσης. Οι παράγοντες αυτοί εμπλούτισαν σημαντικά τα ευρήματα για τα κυπριακά δεδομένα.

1.3 Σκοπός της Διατριβής

Σκοπός της διατριβής είναι να μελετηθεί κατά πόσο το νέο ψηφιακό κρυπτονόμισμα bitcoin έχει διαδοθεί στην κυπριακή αγορά, σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείται σήμερα και ποια θα είναι η μελλοντική του έκβαση. Η διατριβή θα αναδείξει εάν οι Κύπριοι προτιμούν να διεκπεραιώνουν τις συναλλαγές τους με μια νέα μορφή νομίσματος, αν εμπιστεύονται την τεχνολογία ή εάν παραμένουν πιστοί σε παραδοσιακούς τρόπους συναλλαγών.

1.4 Θέση της Διατριβής

Το bitcoin δεν κατάφερε να κερδίσει ακόμα την εμπιστοσύνη του κυπριακού καταναλωτικού κοινού, εντούτοις οι Κύπριοι είναι θετικοί σε μια πιθανή μελλοντική ψηφιοποίηση του χρήματος. Είναι ευλογοφανές από την έρευνα ότι εάν ένα ψηφιακό νόμισμα γίνει ευρέως αποδεκτό στο καταναλωτικό κοινό, ο Κύπριος καταναλωτής δεν πρόκειται να παρεκκλίνει από τις κοινωνικές συνήθειες.

1.5 Περιορισμοί της Διατριβής

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή βασίστηκε σε πρωτογενή δεδομένα, τα οποία αντλήθηκαν από άτομα τα οποία ασχολούνται με την τεχνολογία και έχουν ξανακούσει για το bitcoin. Ο εντοπισμός ατόμων που έχουν στην κατοχή τους κρυπτονομίσματα, δεν ήταν εύκολος, καθώς η κοινότητα αυτή δεν είναι μεγάλη. Παράλληλα, παρόλο που ουκ ολίγες έρευνες στη διεθνή βιβλιογραφία καταπιάστηκαν με το θέμα του bitcoin, ελάχιστες ασχολήθηκαν με την αποδοχή του κρυπτονομίσματος, για να εμπλουτίσουν την παρούσα έρευνα.

1.6 Γενική Μεθοδολογία και Προσέγγιση

Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο. Έγινε μια προσπάθεια το ερωτηματολόγιο να δοθεί σε άτομα που γνωρίζουν την ύπαρξη του bitcoin, σε

υποκείμενα που χρησιμοποιούν άλλης μορφής κρυπτονομίσματα, αλλά και σε άτομα μη εξοικειωμένα με το θέμα. Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι χρησιμοποιήθηκε δείγμα σκοπιμότητας. Στη συνέχεια, αφού εξήχθησαν τα αποτελέσματα εμπλουτίστηκαν με ευρήματα της διεθνούς εμπειρίας για να προκύψουν τα γενικά συμπεράσματα.

1.7 Συνοπτική Παρουσίαση Κεφαλαίων

Στα κεφάλαια που ακολουθούν γίνεται αναφορά στην έννοια και τη σπουδαιότητα του χρήματος, καθώς και στο πως ξεκίνησε και εξελίχθηκε στην πάροδο των χρόνων, ώστε να προκύψει μια νέα μορφή χρήματος, το bitcoin. Αφού γίνει μια ιστορική αναδρομή στην πορεία του bitcoin, θα εξακριβωθεί ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί και θα γίνει αναφορά στην τεχνολογία blockchain πάνω στην οποία στηρίζεται. Στη συνέχεια, θα αναλυθούν τα προτερήματα και οι αδυναμίες του bitcoin, όπως και η αντιμετώπιση της οποίας έτυχε στις διεθνείς αγορές. Ακολούθως, θα προσδιοριστεί ο ερχομός του bitcoin στην Κύπρο και η εξέλιξη του έκτοτε. Μετέπειτα, θα αναλυθούν ευρήματα διεθνών ερευνών επί του θέματος, για να ακολουθήσει η έρευνα για τα κυπριακά δεδομένα. Τέλος, θα ερμηνευθούν τα αποτελέσματα της έρευνας και θα εξαχθούν τα ανάλογα συμπεράσματα.

Κεφάλαιο 2

Χρήμα

Τα τελευταία χρόνια συντελέστηκε μια πραγματική επανάσταση στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την έννοια του χρήματος. Από πολύ νωρίς, το ανθρώπινο ον κατάφερε να εντάξει στη ζωή του το χρήμα και να το εξελίξει. Την τελευταία όμως δεκαετία, η τεχνολογία επέτρεψε κάτι πρωτόγνωρο, την έκδοση χρηματικών μέσων απευθείας στο διαδίκτυο, χωρίς να χρειάζεται οποιοσδήποτε έλεγχος από κεντρικές ή τραπεζικές αρχές.

2.1 Ορισμός και Σημασία του Χρήματος

Χρήμα θεωρείται οτιδήποτε το οποίο γίνεται γενικά αποδεκτό στις συναλλαγές. Το χρήμα είναι μια από τις σπουδαιότερες ανακαλύψεις του ανθρώπου, ίσως η τρίτη κατά σειρά μετά την ανακάλυψη της φωτιάς και του τροχού και διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων, επεσήμαναν οι Κιόχος και Παπανικολάου (2011). Παράλληλα, ο Αριστοτέλης (384-322 π.Χ.), έθεσε την άποψη ότι οι άνθρωποι το επινόησαν προκειμένου να διευκολύνουν τη διεκπεραίωση των συναλλαγών τους.

Οι Κιόχος και Παπανικολάου (2011) συμπληρώνουν μάλιστα, ότι το χρήμα προσφέρει διάφορες βασικές λειτουργίες στη σύγχρονη οικονομία. Αυτές μπορούν να συνοψιστούν στις εξής:

- A) Μονάδα μέτρησης των αξιών και των τιμών
- B) Μέσο πληρωμών και συναλλαγών
- Γ) Μέσο αποθήκευσης αξίας (αποταμίευση)

Δ) Μέσο μελλοντικών πληρωμών και παροχών

Καταλήγουν, λοιπόν, στο ότι ο κόσμος δε θα λειτουργούσε χωρίς το χρήμα, ενώ χαρακτηρίζουν τις λειτουργίες του, με τεραστίων διαστάσεων σπουδαιότητα. Ο σύγχρονος πολιτισμός είναι άμεσα εξαρτώμενος από την επινόηση του χρήματος, μιας και η αποδοχή του χρήματος από όλα τα συμβαλλόμενα οικονομικά υποκείμενα καθιστά τη συμβολή του ύψιστης σημασίας.

2.2 Εξέλιξη και Μορφές του Χρήματος

Από την αρχαιότητα οι άνθρωποι συνεργάζονταν και αντάλλαζαν προϊόντα που παρήγαγαν, για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Σταδιακά, συνειδητοποίησαν ότι τα προϊόντα τους δεν συναλλάσσονταν πάντοτε με δίκαιο τρόπο, ενώ όπως αναφέρει ο Γκότσης (1986), έπρεπε να βρεθούν δύο άτομα να συμφωνούν στο τί θέλουν να ανταλλάξουν και πότε. Για να λυθεί το πρόβλημα αυτό, οι άνθρωποι χρησιμοποίησαν τα κοχύλια, ώστε να προσδίδεται μια αντιπροσωπευτική αξία στα συναλλασσόμενα αγαθά. Εν συνεχεία, τα κοχύλια αντικαταστάθηκαν από πολύτιμα μέταλλα με τα οποία κατασκευάστηκαν μεταλλικά νομίσματα, όπως τα σημερινά κέρματα. Η πραγματική τους αξία, ήταν και εξακολουθεί να είναι, μικρότερη από την αναγραφόμενη αξία.

Όταν οι οικονομίες αναπτύχθηκαν περαιτέρω, υπήρχε μεγαλύτερη ανάγκη για χρήμα ως μέσο ανταλλαγής. Ήταν επιτακτική επομένως η ανάγκη δημιουργίας μέσων, τα οποία θα παρουσίαζαν διαιρετότητα, σταθερότητα στην αξία και ευκολία στη χρήση. Οι τράπεζες και οι κυβερνήσεις τότε, άρχισαν να εκδίδουν χαρτονομίσματα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2015) επιβεβαιώνει ότι παρότι τα χαρτονομίσματα τα οποία είναι φτιαγμένα από χαρτί δεν έχουν κάποια ουσιώδη εσωτερική αξία, είναι γενικά αποδεκτά. Αυτό γιατί οι άνθρωποι έχουν εμπιστοσύνη πως η Κεντρική Τράπεζα, θα διατηρεί σταθερή την αξία τους με την πάροδο του χρόνου.

Η παγκοσμιοποίηση και η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, συνέβαλαν στη δημιουργία και άλλων μορφών χρημάτων, εκτός από τη φυσική. Η Ευρωπαϊκή

Κεντρική Τράπεζα (2015) κατατάσσει σε αυτές, το χρήμα που υπάρχει σε τραπεζικό λογαριασμό ως ηλεκτρονική καταχώρηση ή σε λογαριασμό ταμιευτηρίου ως κατάθεση, καθώς και το ηλεκτρονικό χρήμα το οποίο είναι ίσως μια προπληρωμένη κάρτα ή πληρωμές μέσω διαδικτύου. Επισημαίνει μάλιστα, ότι παρόλο που νομικά δε θεωρούνται χρήμα, την εμφάνισή τους έκαναν και τα ψηφιακά νομίσματα, όπως το bitcoin.

Τα ψηφιακά αυτά νομίσματα ξεκίνησαν όταν το 1998 ο Wei Dai περιέγραψε την ιδέα μιας νέας μορφής χρήματος, που με τη χρήση κρυπτογραφίας θα εκτελούνταν οι συναλλαγές (Dumitrescu, 2017). Για τη νέα αυτή μορφή χρήματος, του κρυπτονομίσματος, δέκα χρόνια αργότερα, ο Satoshi Nakamoto, δημοσίευσε τις κατάλληλες προδιαγραφές, ενώ μετά από ένα χρόνο, διεκπεραιώθηκαν συναλλαγές με το νέο αυτό μέσο συναλλαγών (Stegaroιu, 2017 · Trautman & Harrell, 2017). Το πρώτο κρυπτονόμισμα, το οποίο κατέκτησε τη μεγαλύτερη δημοτικότητα, ήταν το bitcoin, ενώ εμφανίστηκαν και άλλα κρυπτονομίσματα, όπως το Litecoin, το Ethereum και το Ripple (M2PressWire, 2019).

Συνεπώς, το χρήμα όπως αναφέρουν οι Κιόχος και Παπανικολάου (2011), πήρε διαχρονικά διάφορες μορφές: καπνός, αλάτι, τσιγάρα, όστρακα χελώνας, σίδηρος, χαλκός, χρυσός και άλλα. Εν ολίγοις, το χρήμα με την πάροδο του χρόνου πήρε τις παρακάτω μορφές:

- Αγαθά
- Μεταλλικό χρήμα – κέρματα
- Χαρτονομίσματα
- Καταθέσεις όψεως
- Οιονεί χρήμα
- Ηλεκτρονικό χρήμα
- Κρυπτονομίσματα

Κεφάλαιο 3

Εισαγωγή στο Ψηφιακό Νόμισμα Bitcoin

Η πιο πρόσφατη μορφή που πήρε το χρήμα είναι αυτή των κρυπτονομισμάτων, με το bitcoin να είναι στο επίκεντρο της δημοτικότητας. Παρόλο που το bitcoin βρίσκεται σε ένα σχετικά πρώιμο στάδιο, είναι σημαντική η μέχρι στιγμής πορεία του, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αναπτύχθηκε και καταφέρνει να λειτουργεί μέχρι σήμερα. Ακρογωνιαίος λίθος για αυτό το δημιούργημα και για τον τρόπο ανάπτυξης και λειτουργίας του, αποτελεί η τεχνολογία blockchain.

3.1 Ιστορική Αναδρομή

Μέχρι το 2009 το χρήμα μπορούσε να εκδοθεί μόνο από τους ακόλουθους τρεις φορείς: τις Κεντρικές Τράπεζες μέσω εκτύπωσης χρημάτων, τα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της δημιουργίας χρημάτων από την προσφορά δανείων και τα ιδρύματα με άδεια ηλεκτρονικού χρήματος μέσω της έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος. Το κοινό σημείο σε όλες τις περιπτώσεις, ήταν ότι η έκδοση χρημάτων πραγματοποιείτο μέσα σε ένα εξαιρετικά ρυθμισμένο πλαίσιο. Ακόμη και σήμερα, ο τραπεζικός τομέας είναι ο πιο ρυθμιζόμενος τομέας, καθώς εκπληρώνει τον διπλό ρόλο του: δίνει δάνεια στους δανειολήπτες και συγκεντρώνει ταυτόχρονα τα οφειλόμενα ποσά. Βέβαια αυτό έχει αλλάξει από τον Ιανουάριο του 2009, όταν το πρώτο bitcoin εξορύχθηκε μέσα σε ένα μη ρυθμισμένο και αποκεντρωμένο περιβάλλον.

Το bitcoin αναφέρθηκε για πρώτη φορά το 2008, σε έρευνα που δημοσίευσε ο Satoshi Nakamoto, ψευδώνυμο το οποίο υιοθέτησε ο δημιουργός της έρευνας. Η ταυτότητά του παραμένει μυστήριο, ενώ υπάρχει πιθανότητα πίσω από το ψευδώνυμο αυτό να κρύβεται μια ομάδα ατόμων (Stegaroιu, 2017). Η έρευνα είχε τίτλο «Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System» και πραγματευόταν την ανάγκη ύπαρξης ενός συστήματος πληρωμών, στο οποίο δε θα χρειάζονταν διαμεσολαβητές, όπως οι τράπεζες (Nakamoto, 2009). Έκτοτε, το bitcoin χάραξε μια εκπληκτική ανοδική πορεία με πολλά σκαμπανεβάσματα.

Η πρώτη καταγεγραμμένη πληρωμή με bitcoin έγινε στις 22 Μαΐου 2010, μέρα γνωστή και ως "Bitcoin Pizza Day", όταν ο Laszlo Hanyecz, ένας από τους πρώτους χρήστες του bitcoin, πλήρωσε 10.000 bitcoins για δύο πίτσες, που κόστιζαν περίπου \$25 (Price, 2017). Αυτή ήταν μια σημαντική ημέρα στην ιστορία του bitcoin, διότι μέχρι τότε εξορυσσόταν μόνο και δεν διαπραγματευόταν, επομένως δεν του είχε ανατεθεί κάποια νομισματική αξία ποτέ προηγουμένως. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην περίπτωση που ο Laszlo είχε κρατήσει τα bitcoins του, θα αξίζαν περίπου \$80 εκατομμύρια σήμερα.

Η ανάθεση νομισματικής αξίας άνοιξε αρκετές ευκαιρίες και το bitcoin άρχισε να προσελκύει όλο και περισσότερους ανθρώπους στον κόσμο των κρυπτονομισμάτων. Φυσικά, ο αριθμός των χρηστών ήταν ακόμα περιορισμένος εκείνη την εποχή, αλλά καθημερινά όλο και περισσότερα bitcoins άρχισαν να ανταλλάσσουν ιδιοκτήτες. Ως συνέπεια και αποδεικνύοντας ότι υπήρχε αυξανόμενη ζήτηση κρυπτονομισμάτων και επιχειρηματικών δυνατοτήτων στη συγκεκριμένη τεχνολογία, άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτοι ανταγωνιστές bitcoin στην αγορά της κρυπτογράφησης. Επί του παρόντος, άλλωστε, υπάρχουν γύρω στις 2.000 εναλλακτικές μορφές κρυπτονομισμάτων (Gonzalez, 2018).

Ένα συνεχώς αυξανόμενο δίκτυο, βασισμένο σε ασφαλή και ανώνυμα νομίσματα, δεν ήταν μόνο μια ενδιαφέρουσα ευκαιρία για τους ανταγωνιστές, αλλά και ένας ελκυστικός τρόπος πληρωμής για εγκληματικές δραστηριότητες, φοροδιαφυγές και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Φυσικά, αυτά τα νέα είχαν αρνητική επίπτωση στη φήμη

του bitcoin και δεν χρειάστηκε πολύ για να κερδίσει την προσοχή των οικονομικών ρυθμιστικών αρχών, που ξεκίνησαν να διώκουν με διάφορους τρόπους τη λειτουργία του.

Το 2013 ήταν μια χρονιά ορόσημο στην τιμή του bitcoin, όπως και για την αναδυόμενη αγορά των κρυπτονομισμάτων. Η αυξανόμενη δημοτικότητά τους, ιδιαίτερα στην Κίνα, αλλά και μεταξύ των χρηστών του Silk Road, όπου οι άνθρωποι μπορούσαν να αγοράσουν παράνομα ναρκωτικά (Marino, Lieser & Clark, 2019), σε συνδυασμό με την ιδέα ενός αποκεντρωμένου και ασφαλούς νομίσματος, εκτόξευσε την αξία του στα \$1.000 (Gandal, Hamrick, Moore & Oberman, 2018). Ακολούθησε η παρακμή που οδήγησε την τιμή του στα \$300, ενώ χρειάστηκαν άλλα τρία χρόνια μετά για να φτάσει ξανά στα \$1.000 (Gandal et al., 2018).

Πέρα από διάφορα σκάνδαλα, η ζήτηση για bitcoin ήταν ασταμάτητη, ενώ γνωστοί έμποροι ακολουθώντας την τάση, άρχισαν να εφαρμόζουν το bitcoin ως μέθοδο πληρωμής στους ιστότοπούς τους. Από το 2014, οι χρήστες μπορούσαν να πραγματοποιήσουν πληρωμές στους ιστότοπους της Microsoft (Forbes, 2014), στον ιστότοπο του κατασκευαστή υπολογιστών Dell (Pavehouse, 2014) και στις εφαρμογές του προγραμματιστή λογισμικού Zynga (Bradbury, 2014). Με αυτό τον τρόπο φαίνεται ότι μεγάλες εταιρείες ήταν έτοιμες να δεχτούν το κρυπτονόμισμα.

Οι άνθρωποι γνωρίζουν πλέον για το bitcoin, τα μέσα ενημέρωσης ασχολούνται με αυτό σε επαναλαμβανόμενη βάση, ενώ οι ρυθμιστικές αρχές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα γίνονται πιο αποδεκτά με την τεχνολογία blockchain. Άλλωστε, η Ιαπωνία το δέχθηκε ως νόμιμο νόμισμα, η Ρωσία ανακοίνωσε την ανάπτυξη ενός Cryptorubel και όλο και περισσότεροι επενδυτές της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας επενδύουν τα χρήματά τους σε κρυπτονομίσματα (Dumitrescu, 2017 · The Law Library of Congress, 2018). Σταθμός ορόσημο στην πορεία του bitcoin, ήταν η 17^η Δεκεμβρίου 2017, όταν η τιμή του σημείωσε ρεκόρ όλων των εποχών και εκτοξεύθηκε στις \$19.783 (Nekhili & Sultan 2020). Σήμερα εν έτη 2020, έπειτα από περίπου δέκα έτη ζωής του bitcoin, η τιμή του ανέρχεται γύρω στις \$8.000 (29 Απριλίου 2020) .

3.2 Τρόπος Λειτουργίας

Το αποκεντρωμένο δίκτυο πληρωμών bitcoin, είναι φτιαγμένο με λογισμικό ανοικτού κώδικα επιτρέποντας την ελεύθερη πρόσβαση του καθενός σε αυτό (Marino et al., 2019 · Stegaroiu, 2017). Είναι γεγονός ότι οι πληρωμές μπορούν να διεκπεραιωθούν, όπως ακριβώς θα διεκπεραιώνονταν με πραγματικό χρήμα. Μπορούν, δηλαδή, να πραγματοποιηθούν αγοραπωλησίες αγαθών ή υπηρεσιών, όπως και μεταφορές χρημάτων, αρκεί κανείς να έχει στην κατοχή του το ψηφιακό νόμισμα bitcoin.

Συγκεκριμένα, οι συναλλαγές μπορούν να διεκπεραιωθούν από χρήστη σε χρήστη μεταφέροντας bitcoins. Όπως περιγράφουν οι Marino et al. (2019), οι χρήστες έχουν στην κατοχή τους ψηφιακά πορτοφόλια, μέσα στα οποία αποθηκεύονται τα κεφάλαιά τους, καθώς και άλλες σημαντικές πληροφορίες, όπως τα «ψηφιακά κλειδιά». Για να ολοκληρωθεί μια συναλλαγή χρειάζεται να επικυρωθεί η αυθεντικότητά της, χρησιμοποιώντας αυτά τα «ψηφιακά κλειδιά». Οι Marino et al. (2019), αναφέρουν επίσης ότι από τη διαδικασία επαλήθευσης των συναλλαγών, οι επιτυχείς συναλλαγές μπαίνουν στο δημόσιο αρχείο (blockchain), καθώς όλες οι συναλλαγές γνωστοποιούνται στο δίκτυο.

Η ελεύθερη πρόσβαση του καθενός στο λογισμικό ανοικτού κώδικα, δίνει τη δυνατότητα σε κάθε χρήστη εκτός από το να αγοράσει ή να πληρωθεί με bitcoin, να παράγει καινούριες μονάδες bitcoin. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως εξόρυξη (mining) και αποτελεί την επιβράβευση για όποιο υπολογιστή καταφέρει να επιλύσει δύσκολους μαθηματικούς αλγορίθμους. Ο αυξημένος βαθμός δυσκολίας των αλγορίθμων, εμποδίζει την υπερβολική προσφορά bitcoins, ενώ η μέγιστη προσφορά είναι προκαθορισμένη και μπορεί να φθάσει τα 21 εκατομμύρια μονάδες (Caetano, 2015).

3.3 Τεχνολογία Blockchain

Η ραχοκοκαλιά του bitcoin είναι η καινοτόμα τεχνολογία blockchain. Με απλούς όρους, όπως περιγράφουν οι Karam και Androulaki (2016), το bitcoin είναι ένα ψηφιακό αρχείο που μέσα του περιέχει ονόματα και λογαριασμούς. Όποιος θέλει να διεκπεραιώσει μια συναλλαγή, απλά τροποποιεί το αρχείο αυτό, το οποίο είναι γνωστό και ως block. Δεν επεμβαίνει όμως στη διαδικασία αυτή καμία ρυθμιστική αρχή. Επομένως, οι Karam και Androulaki (2016) εξηγούν ότι η εξασφάλιση ότι κανένας δεν μπορεί να ξοδέψει χρήματα από το λογαριασμό κάποιου άλλου, γίνεται από το σύστημα μέσω της ψηφιακής υπογραφής, που αποδεικνύει την πραγματική ταυτότητα του λογαριασμού του χρήστη. Η ψηφιακή υπογραφή εξυπηρετεί όπως μια κανονική υπογραφή πάνω σε ένα τυπωμένο έγγραφο, μόνο που δεν μπορεί να αντιγραφεί σαν τις κανονικές, γιατί είναι ξεχωριστή και μοναδική για κάθε συναλλαγή.

Όταν λοιπόν κάποιος στέλνει χρήματα, όλοι όσοι θέλουν να βοηθήσουν στη διατήρηση του γενικού ψηφιακού αρχείου, γνωστοί και ως miners, λαμβάνουν ένα μήνυμα συναλλαγής. Ο καθένας από αυτούς κρατά ένα αντίγραφο του κοινού ψηφιακού αρχείου και το ενημερώνει όταν λαμβάνει μήνυμα με μια νέα συναλλαγή, δεδομένου βέβαια ότι συνοδεύεται με μια έγκυρη ψηφιακή υπογραφή (Caetano, 2015 · Karam & Androulaki, 2016). Όλες οι συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν με bitcoins από την ημέρα κυκλοφορίας του, καταγράφονται στο ψηφιακό αρχείο. Προκειμένου να διατηρηθεί αυτό το αρχείο, για κάθε νέα συναλλαγή στέλνονται κρυπτογραφημένα τα δεδομένα και της προηγούμενης συναλλαγής, τοποθετημένα στο τέλος του αρχείου, δημιουργώντας έτσι μια αλυσίδα – blockchain (Karam & Androulaki, 2016).

Οι συναλλαγές επιβεβαιώνονται εξαιτίας της δουλειάς που διενεργούν οι miners, οι οποίοι προσπαθούν να λύσουν αλγόριθμους, βασισμένοι στην έκδοση του ψηφιακού αρχείου που έχουν. Ο πρώτος που θα λύσει τον αλγόριθμο γνωστοποιεί τη λύση, ώστε οι υπόλοιποι να ενημερώσουν το ψηφιακό τους αρχείο με την τελευταία έκδοση. Όσα πιο πολλά άτομα εργάζονται στην ίδια έκδοση, τόσο γρηγορότερα βρίσκουν τη λύση. Είναι φυσικό επομένως, οι υπολογιστές στο δίκτυο να ανταγωνίζονται προκειμένου να δημιουργήσουν αυτοί το επόμενο block στην αλυσίδα των συναλλαγών (Caetano, 2015). Αυτή είναι μια συνεχής διαδικασία, εφόσον οι συναλλαγές είναι συχνές.

Κεφάλαιο 4

Το Bitcoin στις Διεθνείς Αγορές

Το bitcoin από τη μέρα δημιουργίας του, έχει διεισδύσει σε όλες σχεδόν τις γωνιές του πλανήτη, έχοντας ένα τεράστιο αντίκτυπο στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τα bitcoins προηγουμένως, μπορούσαν να ξοδευτούν μόνο σε έναν μικρό αριθμό τεχνολογικά εξελιγμένων λιανοπωλητών ή στο σκοτεινό διαδίκτυο. Σήμερα όμως, σε ορισμένες χώρες το bitcoin θεωρείται νόμιμο μέσο πληρωμής. Αυτό οφείλεται στα ελκυστικά πλεονεκτήματα, ενώ τα μειονεκτήματα δε θα μπορούσαν να αφήσουν αμέτοχες κυβερνήσεις και νομοθετικές αρχές.

4.1 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα

Είναι ευλογοφανές ότι το bitcoin είναι ένα επίτευγμα που έφερε επανάσταση στην παγκόσμια οικονομία. Όπως όλα τα τεχνολογικά επιτεύγματα, έτσι και το bitcoin συνοδεύεται με τα θετικά, αλλά και τα αρνητικά του στοιχεία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν πολλοί αρθρογράφοι, μεταξύ των οποίων η Prakash (2014) και οι Hurlburt και Bojanova (2014), τα πλεονεκτήματα μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

1. Ασφαλείς συναλλαγές μέσω της κρυπτογράφησης: Τα αντίγραφα ασφαλείας και η κρυπτογράφηση των συναλλαγών, είναι δυναμικοί μηχανισμοί που ασφαλίζουν τα χρήματα του κάθε χρήστη. Έτσι, προσφέρεται μια ισχυρή προστασία κατά της κλοπής και απώλειας τόσο των προσωπικών δεδομένων, όσο και των χρημάτων των χρηστών. Άλλωστε, η προϊστορία του πρωτοκόλλου και της κρυπτογράφησης σε θέματα ασφάλειας είναι αναμφίβολη, αφού χρησιμοποιήθηκε και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο για σκοπούς επικοινωνίας.

2. Ελευθερία στην πληρωμή χωρίς περιορισμούς: Οι συναλλαγές μπορούν να διεκπεραιωθούν οποιαδήποτε στιγμή, οπουδήποτε, χωρίς να υπάρχει κάποιος περιορισμός στο επιτρεπόμενο ποσό. Το bitcoin δεν υπολογίζει αργίες, διεθνείς κυρώσεις ή τραπεζικές πολιτικές στην αποστολή χρημάτων. Έτσι, υπάρχει άμεση διεκπεραίωση των συναλλαγών, οι οποίες μπορούν να διεξαχθούν εντός δέκα λεπτών.

3. Ανωνυμία και ιδιωτικότητα συναλλαγών: Οι χρήστες μπορούν να διατηρήσουν την ιδιωτικότητά τους διεκπεραιώνοντας τις συναλλαγές τους, χωρίς να επιβάλλεται η χρήση και η επεξεργασία των προσωπικών τους στοιχείων. Η χρήση ακόμα και ενός ψευδώνυμου, αρκεί για να μεταφέρει κανείς ένα ποσό σε κάποιο οφειλέτη του.

4. Μειωμένα κόστη και προμήθειες προς διαμεσολαβητές – τράπεζες: Η χρήση του bitcoin συνεπάγεται χαμηλά τέλη συναλλαγών, σε σύγκριση με την τυπική χρέωση. Διαμεσολαβητές όπως τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρακάμπτονται, με αποτέλεσμα οι συναλλαγές να εκτελούνται με σχεδόν μηδενικά τέλη, καθώς και χωρίς την ύπαρξη τελών για τη συναλλαγματική ισοτιμία.

5. Αποκεντρωμένη φύση – Ανεξάρτητο από Κεντρικές Τράπεζες: Οι διαδικασίες ελέγχου και επιβεβαίωσης διεξάγονται από τους ίδιους τους χρήστες, με αποτέλεσμα να μην απαιτείται η παρουσία κάποιας κεντρικής ρυθμιστικής αρχής. Τράπεζες και ρυθμιστικοί φορείς δεν μπορούν να επιβληθούν στις συναλλαγές, ενώ συγχρόνως το νόμισμα προστατεύεται από τυχόν αποτυχίες και καταρρεύσεις των τραπεζών.

Η ύπαρξη ελκυστικών πλεονεκτημάτων δε σημαίνει ότι το μονοπάτι επιτυχίας από τη χρήση του bitcoin είναι ασφαλοστρωμένο με ψηφιακό χρυσό, όπως επισημαίνει η Prakash (2014). Το bitcoin χαρακτηρίζεται επίσης από τα εξής μειονεκτήματα, τα οποία το εμποδίζουν από το να κατακτήσει τις μάζες:

1. Έλλειψη εξοικείωσης και κατανόησης της λειτουργίας του: Σίγουρα, το να κατέχει κανείς bitcoin είναι πιο δύσκολο και περίπλοκο από το να κατέχει μετρητά. Άλλωστε, πολλοί καταναλωτές δεν είναι ακόμα ενήμεροι για την ύπαρξή του, ενώ δεν είναι λίγοι αυτοί που ακόμα και αν γνωρίζουν την ύπαρξή του, δεν ασχολήθηκαν ποτέ με τον τρόπο λειτουργίας του, είτε γιατί δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία, είτε γιατί δεν το επιθυμούν.

2. Βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης: Πολλά από τα χαρακτηριστικά του bitcoin εξακολουθούν να εξελίσσονται, ώστε να αναπτυχθούν υπηρεσίες και λειτουργίες που θα το κάνουν ακόμα πιο ασφαλές και προσβάσιμο στο κοινό. Η διαδικασία ωρίμανσης του κρυπτονομίσματος βρίσκεται σε μια συνεχώς ενεργή εξέλιξη, διορθώνοντας όπως και σε κάθε άλλη εφαρμογή λογισμικού διάφορα υπάρχοντα κενά.

3. Κίνδυνοι στην ασφάλεια και τη μεταβλητότητα του: Η ασφάλεια στη χρήση του bitcoin δε διαφέρει ιδιαίτερα από την ασφάλεια που υπάρχει στη χρήση μετρητών ή ηλεκτρονικών εμβασμάτων. Κλοπές και απώλειες μπορούν να συμβούν, εάν δεν τηρούνται οι σωστές πρακτικές προστασίας των πορτοφολιών. Επίσης, από την ημέρα δημιουργίας και ανάθεσης αξίας στο bitcoin μέχρι σήμερα, είναι εμφανές ότι οι διακυμάνσεις στην τιμή του ήταν μεγάλες και έντονες. Η αστάθεια αυτή στην ισοτιμία, προκαλεί ανησυχία στο κοινό.

4. Απουσία θεσμικού πλαισίου: Η έλλειψη κάποιας ρυθμιστικής αρχής, συνεπάγεται και έλλειψη υπεράσπισης του οποιουδήποτε καταναλωτή, σε περίπτωση που διενεργηθεί κάποια πληρωμή κατά λάθος. Σε τέτοια περίπτωση, η συναλλαγή είναι μη αναστρέψιμη. Ακόμα, καμία κεντρική αρχή δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη σταθερότητα της αξίας του νομίσματος.

5. Χρήση σε παράνομες δραστηριότητες: Όπως τα μετρητά και τα εμβάσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παράνομες δραστηριότητες, έτσι και το bitcoin. Οι περιπτώσεις απάτης ή άλλης παράνομης δραστηριότητας (ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, διακίνηση ναρκωτικών) παρουσιάστηκαν, αφού η σχεδόν ανωνυμία των χρηστών, προσελκύει άτομα που θέλουν να κρύψουν την ταυτότητα τους.

4.2 Διεθνής Απήχηση του Bitcoin

Πολλά κράτη είναι φιλικά προς την υιοθέτηση ενός ψηφιακού νομίσματος, κάποια άλλα εκφράζουν ρητές απαγορεύσεις, ενώ υπάρχουν και κράτη που διατηρούν μια αποστασιοποιημένη και ουδέτερη στάση. Οι απόψεις και οι στάσεις των κρατών, αλλάζουν και εξελίσσονται γρήγορα, ενώ πολλοί παρόλο που ανακοινώνουν οδηγίες, συμβουλές και καθοδήγηση για τη χρήση του νέου αυτού ψηφιακού νομίσματος, δεν τις μετατρέπουν σε νομοθεσία. Στην πράξη συνεπώς, το bitcoin μπορεί να θεωρηθεί ότι

είναι νόμιμο σε οποιαδήποτε χώρα δεν είναι παράνομο. Έτσι, αφού στην πλειοψηφία των περιπτώσεων το bitcoin δεν πλαισιώνεται νομοθετικά, η χρήση του εναπόκειται στη βούληση των χρηστών και των εταιριών.

Αρχίζοντας από την Ιαπωνία, η οποία έχει το πιο προοδευτικό ρυθμιστικό κλίμα στον κόσμο για τα κρυπτονομίσματα, οι ανταλλαγές σε bitcoins όχι μόνο επιτρέπονται, αλλά αναγνωρίζουν το bitcoin ως μονάδα μέτρησης και ως μέσο πληρωμής σε πάνω από 5.000 επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένου του Rakuten, γνωστού ως Amazon της Ιαπωνίας (Gonzalez, 2018 · Rakuten, 2015). Η Νότια Κορέα δε, ως μια από τις μεγαλύτερες αγορές και με ένα καλά καθορισμένο ρυθμιστικό σύστημα για το bitcoin, εξετάζει το ενδεχόμενο φορολόγησης εισοδήματος που προέρχεται από κρυπτονομίσματα (The Law Library of Congress, 2018). Η Ελβετία διατήρησε επίσης, μια πολύ ευνοϊκή στάση απέναντι στο bitcoin, ενθαρρύνοντας την υιοθέτησή του, με κίνητρο τη χαμηλότερη φορολογία. Μάλιστα, επιδιώκει να εδραιωθεί ως ένας ευρωπαϊκός κόμβος κρυπτονομισμάτων και εταιριών Fintech (O'Neill, 2018).

Στον αντίποδα, υπάρχουν μερικές χώρες οι οποίες αντιτίθενται στη χρήση του bitcoin περιορίζοντας ή ακόμα και απαγορεύοντας τη χρησιμοποίησή του. Κύριο αίτιο για αυτή τη στάση αποτελεί ο φόβος να μη διαταραχθεί η εγχώρια οικονομία από τυχόν ανεξέλεγκτη χρήση του κρυπτονομίσματος. Σε αυτές τις χώρες συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων, όπως επισημαίνεται σε αναφορά του The Law Library of Congress (2018), η Αλγερία, η Βολιβία, το Μαρόκο, το Νεπάλ, το Πακιστάν και το Βιετνάμ. Οι συγκεκριμένες χώρες, απαγόρευσαν κάθε δραστηριότητα σχετική με τα κρυπτονομίσματα. Το Κατάρ και το Μπαχρέιν αναφέρεται ότι έχουν μια ελαφρώς διαφορετική προσέγγιση, δεδομένου ότι εμποδίζουν τους πολίτες τους από το να ασκούν κάθε είδους δραστηριότητα σχετική με τα κρυπτονομίσματα εντός της επικράτειάς τους, αλλά επιτρέπουν στους πολίτες να τα χρησιμοποιούν εκτός των συνόρων τους.

Υπάρχουν επίσης χώρες που επιβάλλουν έμμεσους περιορισμούς, αποτρέποντας τους πολίτες να επενδύουν σε κρυπτονομίσματα και εμποδίζοντας τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εντός των συνόρων τους να διευκολύνουν τις συναλλαγές με

κρυπτονομίσματα. Μεταξύ αυτών είναι η Κίνα, η οποία υιοθετεί σκληρές απαγορεύσεις στη χρήση του bitcoin. Ανησυχώντας για το νόμισμά της και βλέποντας πόση απήχηση είχε το bitcoin στην Κίνα από πολύ νωρίς, οι αρχές απαγόρευσαν στις εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών να ασχολούνται με ανταλλαγές bitcoin (Astuti & Fazira, 2018). Παρόλο που η καταστολή της εξόρυξης bitcoins σταμάτησε να υφίσταται, ώστε να προαχθεί η ανάπτυξη της τεχνολογίας blockchain, απώτερος στόχος δεν ήταν η προώθηση του bitcoin, αλλά η δημιουργία του δικού της εθνικού ψηφιακού νομίσματος (Parker, 2018).

Η Κίνα όμως, δεν είναι η μοναδική που εντόπισε ευκαιρίες πίσω από τα ψηφιακά νομίσματα. Έπειτα από ανακοίνωση της εταιρείας κοινωνικής δικτύωσης Facebook για τη δημιουργία δικού της ψηφιακού νομίσματος, το Libra, η ιδέα φαίνεται να προσελκύει πολλές από τις Κεντρικές Τράπεζες ανά την υφήλιο, μεταξύ τους και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Gordon, 2020). Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα φαίνεται να εξετάζει το ενδεχόμενο έκδοσης ενός δημόσιου ψηφιακού νομίσματος, προκειμένου να ακολουθήσει τις εξελίξεις και να διασφαλίσει ότι το ευρώ θα παραμείνει στο μέλλον ένα ισχυρό μέσο πληρωμών, ακόμα και όταν θα κυριαρχήσουν οι ψηφιακές συναλλαγές.

Μέχρι στιγμής, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2018) ανακοίνωσε ότι δεν είναι αρμοδιότητά της να απαγορεύσει το bitcoin ή και οποιοδήποτε άλλο κρυπτονόμισμα, προειδοποιώντας όμως την ίδια στιγμή το κοινό, για τους κινδύνους και την αβεβαιότητα που ενέχει η χρήση τους. Συνεπώς, εναπόκειται στο κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εφαρμόσει τους δικούς του κανόνες και νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως και στον κάθε ευρωπαίο πολίτη εάν θα αξιοποιήσει το κρυπτονόμισμα. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα περισσότερα κράτη μέλη, δεν έκαναν σαφώς τη νομιμότητα του bitcoin, προτιμώντας να ακολουθήσουν μια προσέγγιση αναμονής.

Τέλος, αξίζει να γίνει μια αναφορά στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, που κινούν σε μεγάλο βαθμό τα νήματα στο διεθνές εμπόριο και το χρηματοοικονομικό σύστημα. Σύμφωνα με την έρευνα του The Law Library of Congress (2018), οι Η.Π.Α. έχουν

υιοθετήσει γενικά μια θετική στάση απέναντι στο bitcoin, αν και πολλές κυβερνητικές υπηρεσίες εργάζονται εκεί για την πρόληψη και τη μείωση της χρήσης του bitcoin για παράνομες δραστηριότητες. Πολλές μεγάλες επιχειρήσεις στις Η.Π.Α., όπως η Microsoft, η αλυσίδα εστιατορίων Subway, αλλά και η εταιρεία διαδικτυακών κρατήσεων σε θέματα ταξιδιών Expedia, δέχονται ως μέσο πληρωμής το bitcoin (Beigel, 2020).

Κάνοντας μια σύντομη επισκόπηση σε ορισμένες από τις πιο αξιοσημείωτες τρέχουσες ρυθμιστικές θέσεις των χωρών (The Law Library of Congress, 2018), είναι εύκολα αντιληπτό ότι μια από τις πιο κοινές ενέργειες που εντοπίστηκαν είναι οι κυβερνητικές ανακοινώσεις σχετικά με τις παγίδες που ενέχει μια τέτοια επένδυση. Τέτοιες ανακοινώσεις και προειδοποιήσεις, εκδίδονται κυρίως από τις Κεντρικές Τράπεζες, προκειμένου να ξεκαθαρίσουν στους πολίτες τη διαφορά μεταξύ των πραγματικών νομισμάτων που εκδίδονται από το κράτος και των κρυπτονομισμάτων, τα οποία σε περίπτωση απώλειας, δεν υπάρχει καμία εγγύηση για νομική προσφυγή. Ακόμα και αν ορισμένες χώρες έχουν μια φιλική στάση, σε καμία περίπτωση, το bitcoin δεν έγινε νομικά αποδεκτό υποκατάστατο του εθνικού νομίσματος κάποιας χώρας.

Κεφάλαιο 5

Το Bitcoin στην Κύπρο

Το bitcoin φαίνεται ότι απασχόλησε τις μάζες ανά το παγκόσμιο. Η Κύπρος δε θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Το φαινόμενο bitcoin, έχοντας την ιδιότητα να μεταφέρει χρήματα από κάθε άκρη της γης μεταξύ των καταναλωτών, δε θα μπορούσε να αφήσει εκτός χάρτη την Κύπρο και τους Κύπριους καταναλωτές. Πώς όμως έγιναν τα πρώτα βήματα και ποια ήταν η συνέχεια στην πορεία του;

5.1 Άφιξη του Bitcoin

Το bitcoin έκανε την εμφάνισή του στην Κύπρο το 2014, με την εταιρεία Neo & Bee. Όπως ανέφεραν δημοσιεύματα της εποχής και συγκεκριμένα το οικονομικό και επιχειρηματικό περιοδικό Ευρωκέρδος: «Η καινοτόμα εταιρεία συναλλαγών Neo και το δίκτυο πληρωμών Bee από το Φεβρουάριο του 2014 θα προσφέρουν στο κυπριακό κοινό μια πλήρως ασφαλή και αξιόπιστη μέθοδο συναλλαγών, πληρωμών και καταθέσεων χρημάτων. Με τη νέα αυτή μέθοδο, οι καταναλωτές μπορούν να απολαμβάνουν πολλά προνόμια και πλεονεκτήματα, όπως για παράδειγμα την έλλειψη περιορισμών και δρακόντειων ελέγχων από κυβερνητικούς φορείς και χρηματοπιστωτικούς ρυθμιστές. Και αυτό, γιατί η Neo και η Bee δεν χρησιμοποιούν τα νομίσματα των χωρών, των ενώσεων και των ομοσπονδιών, όπως τα παραδοσιακά χρηματοπιστωτικά συστήματα, αλλά ένα παντελώς διαφορετικό και εκ φύσεως ψηφιακό νόμισμα: το bitcoin».

5.2 Πορεία Εξέλιξης στα Κυπριακά Δεδομένα

Η προαναφερθείσα εταιρεία Neo & Bee έδωσε μεγάλες υποσχέσεις στο κοινό, το οποίο μετά το «κούρεμα» τραπεζικών καταθέσεων ήταν πιο επιρρεπές και αναζητούσε ελπίδα για τις συναλλαγές του. Η εμπιστοσύνη στο τραπεζικό σύστημα είχε κλονιστεί. Επομένως, το κρυπτονόμισμα bitcoin ήταν μια διέξοδος για τον κόσμο που έψαχνε ένα αποκεντρωμένο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με μειωμένο ρόλο στους παραδοσιακούς διαμεσολαβητές. Οι υποσχέσεις όμως, της εν λόγω εταιρείας δεν υλοποιήθηκαν ποτέ, μιας και η εταιρεία σε διάστημα ενός μήνα από την ημερομηνία έναρξης των λειτουργιών της παρουσιάστηκε αφερέγγυα, ενώ ο ιδιοκτήτης της εταιρείας εξαφανίστηκε, στιγματίζοντας το bitcoin στην αντίληψη των Κυπρίων πολιτών.

Παρόλα αυτά, μετά από το προαναφερθέν περιστατικό και παρά το ότι το κρυπτονόμισμα bitcoin είναι κάτι πολύπλοκο για να το κατανοήσει κανείς, η κυπριακή αγορά φαίνεται να εμπιστεύθηκε και πάλι το ψηφιακό νόμισμα το 2018. Τη συγκεκριμένη χρονιά άνοιξε το γραφείο Bitcoin Cash. Ένα ανοικτό κοινοτικό κέντρο που αποσκοπεί στην ανάπτυξη συζητήσεων περί του κρυπτονομίσματος και συναντήσεων των τοπικών χρηστών, προγραμματιστών και επενδυτών. Ο Mizrahi (2017) αναφέρει χαρακτηριστικά: «Η Κύπρος είναι μια ιδανική τοποθεσία για την υιοθέτηση κρυπτονομίσματος. Το νησί χρησιμεύει ως περιφερειακό υπεράκτιο χρηματοπιστωτικό κέντρο για πολλές επιχειρήσεις από την Ευρώπη, τη Ρωσία και τη Μέση Ανατολή που χρειάζονται οικονομικά αποδοτικές λύσεις για τη διασυνοριακή μεταφορά χρημάτων».

Αναντίρρητα, το έτος 2014 αποτέλεσε ορόσημο για το κρυπτονόμισμα, τόσο για τα κυπριακά δεδομένα, όσο και για τα παγκόσμια δεδομένα, αφού το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας ήταν το πρώτο πανεπιστήμιο ανά την υφήλιο που ξεκίνησε να δέχεται ως μέσο πληρωμής των διδάκτρων του το bitcoin. Σύμφωνα με όσα δήλωσε ο καθηγητής του πανεπιστημίου κύριος Χριστοδούλου στο οικονομικό και επιχειρηματικό περιοδικό *Economy Today* (Μιχάλαρος, 2020), το πανεπιστήμιο προέβηκε σε μια τέτοια πράξη, θεωρώντας ότι με αυτό τον τρόπο θα διευκολυνθούν οι φοιτητές του εξωτερικού και κυρίως της Αφρικής, που παρακολουθούν διαδικτυακά πτυχιακά προγράμματα εξ αποστάσεως. Έπειτα, οι διεθνείς πληρωμές με τους συνήθεις τρόπους συναλλαγών, δε

γίνονται με γοργούς ρυθμούς, ενώ τα τέλη των συναλλαγών φθάνουν σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Η κίνηση του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, δηλώνει την επιθυμία του να προσελκύσει διεθνείς φοιτητές, να τους διευκολύνει στον τρόπο καταβολής διδάκτρων, καθώς και να πάρει το προβάδισμα σε μια ίσως αναπόφευκτη τεχνολογική εξέλιξη στο διαδικτυακό εμπόριο. Το εν λόγω πανεπιστήμιο, προσφέρει επίσης μεταπτυχιακό πρόγραμμα στα ψηφιακά νομίσματα, ενώ συγχρόνως την τελευταία τριετία, διοργανώνει ένα από τα μεγαλύτερα ευρωπαϊκά συνέδρια στην τεχνολογία blockchain. Με αυτό τον τρόπο προσπαθεί να προετοιμάσει όσους μπορούν να επηρεάσουν την οικονομία, για τη δυναμική του bitcoin και της καινοτομίας των ψηφιακών νομισμάτων, σύμφωνα με τον κύριο Χριστοδούλου (Μιχάλαρος, 2020).

Ταυτόχρονα, ανατρέχοντας στον παγκόσμιο χάρτη εταιρειών (coinmap) που αποδέχονται τα bitcoins ως τρόπο συναλλαγής διακρίνουμε ότι μόλις είκοσι εταιρείες το αξιοποιούν στο κυπριακό επιχειρείν, ενώ κάποιες από αυτές έχουν τον ίδιο ιδιοκτήτη. Ο μειωμένος σχετικά αυτός αριθμός, δηλώνει ότι οι εταιρείες στην Κύπρο ακόμα να ενημερωθούν για την ύπαρξη της τεχνολογίας αυτής ή ακόμα να εμπιστευθούν το φαινόμενο bitcoin, ώστε να το εντάξουν ως τρόπο πληρωμής στις καθημερινές τους συναλλαγές.

Παράλληλα, η εταιρεία κινητής τηλεφωνίας PrimeTel, ανακοίνωσε τη συνεργασία της με ένα από τα πιο ανερχόμενα ευρωπαϊκά start-ups στο χώρο του Fintech, τη Revolut, φέρνοντας στην Κύπρο μια νέα κάρτα ανέπαφων συναλλαγών (PrimeTel, 2018). Είναι γνωστό ότι η Revolut προσφέρει τη δυνατότητα για ανταλλαγή κρυπτονομισμάτων, ενώ η PrimeTel προωθεί μεταξύ άλλων αυτή τη δυνατότητα, ως μια από τις καινοτόμες υπηρεσίες της κάρτας. Επομένως, πολλοί Κύπριοι επιχειρήσαν να μετατρέψουν χρήματα σε bitcoin μέσω της Revolut. Σήμερα, οι Κύπριοι ιδιώτες καταναλωτές μπορούν να προμηθευτούν με bitcoins, τόσο από τη Revolut όσο και από διάφορα διαδικτυακά ανταλλακτήρια ή από διάφορες εφαρμογές στο κινητό.

Κεφάλαιο 6

Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Ανατρέχοντας στην κυπριακή βιβλιογραφία, φαίνεται να μην υπάρχει κάποια έρευνα που να αναφέρεται στην απήχηση της νέας μορφής συναλλάγματος bitcoin στις καθημερινές συναλλαγές των Κυπρίων. Εντούτοις, το φαινόμενο bitcoin απασχολεί τους καταναλωτές και ιδιαίτερα τις επιχειρήσεις ανά το παγκόσμιο. Λόγω του ότι είναι μια νέα σύγχρονη τάση που θα απασχολήσει το καταναλωτικό κοινό τα μετέπειτα χρόνια, παρουσιάζεται αδήριτη ανάγκη να μελετηθεί και να διερευνηθεί η χρήση του, προτού επεκταθεί στην κυπριακή αγορά.

6.1 Διεθνής Εμπειρία

Το ερευνητικό ερώτημα της παρούσας έρευνας σχετικά με το πόσο έτοιμοι είναι οι Κύπριοι καταναλωτές να αποδεχτούν ένα νέο τεχνολογικό μέσο συναλλαγής, θα μπορούσε να υποστηρίξει η έρευνα των Gunawan και Novendra (2017), οι οποίοι μελέτησαν την αποδοχή του bitcoin στην Ινδονησία. Αποσκοπώντας να αναλύσουν τι επηρεάζει την αποδοχή της τεχνολογίας bitcoin στην Ινδονησία, έλαβαν υπόψη τέσσερις παράγοντες: τις προσδοκίες απόδοσης, τις προσδόκιμες προσπάθειες, την κοινωνική επιρροή και τις συνθήκες διευκόλυνσης. Μελετώντας τους τέσσερις αυτούς παράγοντες, είχαν σκοπό να δουν την επίδραση στην συμπεριφορά των χρηστών του bitcoin, τόσο στις προθέσεις τους όσο και στη χρήση του bitcoin.

Οι Gunawan και Novendra (2017) κατέληξαν ότι οι προσδοκίες απόδοσης και οι συνθήκες διευκόλυνσης συνιστούν τους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν τον

χρήστη στην αποδοχή της νέας τεχνολογίας bitcoin. Οι προσδοκίες απόδοσης αντιπροσωπεύουν την εμπιστοσύνη του χρήστη στην τεχνολογία και τα αναμενόμενα οφέλη από τη χρήση της τεχνολογίας από άποψη ευκολίας και ταχύτητας της συναλλαγής. Ταυτόχρονα, οι συνθήκες διευκόλυνσης περιγράφουν τον βαθμό στον οποίο το άτομο εμπιστεύεται την εγκατάσταση, την τεχνική και την υποδομή για τη χρήση της τεχνολογίας. Με άλλα λόγια εννοείται ότι σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και το κατά πόσο οι χρήστες έχουν υποστηριχθεί από κατάλληλες εγκαταστάσεις και υποδομές για να έχουν πρόσβαση στην τεχνολογία bitcoin.

Παράλληλα, το θέμα διερεύνησαν και οι Muchlis, Hafiz και Amboala (2018), οι οποίοι εξέτασαν την πρόθεση να επενδύσει κανείς σε κρυπτονομίσματα και συγκεκριμένα στο bitcoin. Αναλύοντας τον αντιληπτό οικονομικό κίνδυνο και τα αντιληπτά οφέλη, εστίασαν την προσοχή τους στον ρόλο που μπορούν να παίξουν οι συμπεριφορές και οι νόρμες της κοινωνίας στη λήψη αποφάσεων. Αναφέρεται μάλιστα στην έρευνά τους ότι παρά τα ευνοϊκά χαρακτηριστικά της κρυπτογράφησης· ευελιξία, ιδιωτικότητα και έλλειψη ρυθμιστικής εποπτείας σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο πληρωμής, το bitcoin συνοδεύεται και από πολλούς κινδύνους, όπως η αστάθεια των τιμών, ο συναλλαγματικός κίνδυνος, η μελλοντική νομοθεσία, η κλοπή ή η απώλεια, η αξιοπιστία τρίτων προσώπων και οι ευπάθειες του ηλεκτρονικού εμπορίου. Μπορεί κάποια από τα χαρακτηριστικά της κρυπτογράφησης να ωφελήσουν τους ανθρώπους, αλλά μερικά μπορεί να οδηγήσουν σε διάφορα προβλήματα στη χρηματοπιστωτική αγορά.

Οι Muchlis et al. (2018) καταλήγουν στην έρευνά τους ότι αυτό που ωθεί τους επενδυτές bitcoin στο να επενδύσουν σε αυτά, είναι το κέρδος που θα τους αποφέρει η επένδυση αυτή, όπως επίσης και οι πολιτικές τους φιλοδοξίες. Οι μεγάλες αυξήσεις στην τιμή του bitcoin, μαρτυρούν πολλαπλάσιες αποδόσεις, συνεπώς προσελκύουν περισσότερους επενδυτές. Επίσης, υποστηρίζεται ότι χάρη στην απουσία κάποιου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος πίσω από τη συγκεκριμένη τεχνολογία, οι επενδυτές bitcoin διατηρούν μια θετική στάση προς αυτό. Η συμπεριφορά τους επομένως, εξαρτάται από την άποψη που έχουν για το νέο κρυπτονομίσμα. Όσο πιο θετική στάση

επικρατεί για το bitcoin, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η πρόθεσή τους να επενδύσουν σε αυτό.

Επιπρόσθετα, οι Muchlis et al. (2018), τονίζουν ότι οι νόρμες της κοινωνίας επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την απόφαση ενός ατόμου για το εάν θα επενδύσει σε bitcoin ή όχι. Η ανάγκη για συμμόρφωση με την κοινωνία, οδηγεί τους ανθρώπους να παίρνουν είτε πληροφορίες από τα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης, είτε να ακολουθούν τυφλά τους υπόλοιπους επενδυτές bitcoin. Δεδομένου ότι όλοι οι στενοί φίλοι και συγγενείς επωφελούνται από την επένδυσή τους στα κρυπτονομίσματα bitcoin, μπορεί να οδηγήσει κάποιο άτομο στο να αντιδράσει άμεσα επενδύοντας και αυτός στο bitcoin, ώστε να γίνει αποδεκτός από την κοινωνία και να συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι υπόλοιποι άνθρωποι γύρω του.

Το προαναφερθέν συμπέρασμα κρίνεται βασικό για τα κυπριακά δεδομένα, μιας και οι νόρμες είναι ένα κυρίαρχο στοιχείο της κυπριακής καθημερινότητας. Ακολουθώντας λοιπόν ο ένας τον άλλο και επενδύοντας στο κρυπτονόμισμα bitcoin, θα κινητοποιήσουν την τιμή του νομίσματος. Όπως επισημαίνεται στην έρευνα των Muchlis et al. (2018), οι περισσότεροι άνθρωποι αισθάνονται ασφαλείς όταν συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους κοινωνικούς κανόνες και δεν παρεκκλίνουν από αυτούς. Άλλωστε, η μαζική απώλεια χρημάτων είναι πιο εύκολο να ξεχαστεί, αφού θα είναι μια απώλεια για όλους όσους βρίσκονται στον περίγυρο και όχι μια προσωπική αποτυχία.

Στα κριτήρια αποδοχής επένδυσης σε κρυπτονομίσματα bitcoin, οι Muchlis et al. (2018), εντάσσουν και την ανοχή οικονομικού κινδύνου. Αναφέρουν μεταξύ άλλων ως παράγοντες διαμόρφωσης της ανοχής αυτής: το φύλο, την ηλικία, την αγάπη προς τον κίνδυνο και την αβεβαιότητα, το επάγγελμα και το εισόδημα. Εντούτοις, τονίζουν ότι ο κίνδυνος και η ανησυχία στην περίπτωση επένδυσης σε κρυπτονομίσματα bitcoin, επεκτείνονται πέρα από τον οικονομικό κίνδυνο. Η συγκεκριμένη επένδυση περιλαμβάνει εκτός από τον οικονομικό κίνδυνο, ανησυχίες σχετικά με τις

κυβερνητικές παρεμβάσεις, την έλλειψη ελέγχου και τις συχνές μεταβολές στην τιμή του bitcoin.

Ωστόσο, τα αναμενόμενα οφέλη αποτελούν επίσης κριτήριο για να ασχοληθεί κανείς με το bitcoin. Μια τέτοια επένδυση, εκτός από τους κινδύνους θα έχει και αρκετά οφέλη για τους επενδυτές bitcoin, όπως χαμηλότερα τέλη στις συναλλαγές, ταχύτερες συναλλαγές και διαφάνεια πληροφοριών. Ιδιαίτερα αναφέρεται ότι οι χρήστες του bitcoin επωφελούνται από την ελευθερία να στέλνουν και να λαμβάνουν bitcoins οποιαδήποτε στιγμή, οπουδήποτε και από τον οποιονδήποτε. Με άλλα λόγια, οι χρήστες έχουν πλήρη έλεγχο του νομίσματός τους και λιγότερους περιορισμούς στις συναλλαγές τους.

Συνεπώς, η στάση και η συμπεριφορά του καταναλωτικού κοινού και των ενδιαφερόμενων επενδυτών σε bitcoins, οι νόρμες της κοινωνίας, οι αναμενόμενοι κίνδυνοι και τα αναμενόμενα οφέλη, κρίνονται ως τέσσερις παράγοντες καταλυτικής σημασίας για την επένδυση στο κρυπτονόμισμα bitcoin. Οι παράγοντες αυτοί πιθανώς να ισχύουν και στην Κύπρο, αφού με μια πρώτη ματιά φαίνεται να είναι παγκόσμιας εμβέλειας και να επηρεάζουν τις αποφάσεις όλων των επενδυτών, ανεξαρτήτως καταγωγής.

Αξιοσημείωτη παρουσιάζεται και η έρευνα των Mai, Shan, Bai, Wang & Chiang (2018), οι οποίοι μελέτησαν κατά πόσο τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης επηρεάζουν την τιμή του bitcoin. Εξετάζοντας τις δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κοινωνικών μέσων και της νομισματικής αξίας του bitcoin, εντοπίζουν ότι όσο περισσότερες δημοσιεύσεις υπάρχουν στα διάφορα φόρουμ, τόσο υψηλότερες είναι οι μελλοντικές τιμές για το bitcoin. Τα ευρήματά τους επομένως, αποκαλύπτουν ότι τα κοινωνικά μέσα είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τον προσδιορισμό της μελλοντικής αποτίμησης του bitcoin, χωρίς βέβαια όλα τα μηνύματα στα κοινωνικά μέσα να έχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Τα ευρήματα της έρευνάς τους, φαίνεται να βοηθούν για την παρούσα έρευνα, μιας και η τιμή του bitcoin σε συνδυασμό με την επιρροή που ασκούν τα

διάφορα κοινωνικά μέσα, αναδεικνύουν και την απήχηση που θα έχει το bitcoin στα κυπριακά δρώμενα.

Όπως επισημαίνουν οι Mai et al. (2018), η εμφάνιση του bitcoin έχει τη δυνατότητα να ανοίξει το δρόμο για μια τεχνολογική επανάσταση στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Αναφέρουν όμως, ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να κατανοήσουν τα πρότυπα κίνησης των τιμών, προτού υιοθετήσουν το bitcoin ή ακόμα προτού ξεκινήσουν το δικό τους ψηφιακό νόμισμα. Συμπεραίνουν μάλιστα, ότι η νομισματική αξία του bitcoin μπορεί να θεωρηθεί ως υποκατάστατο για την εμπιστοσύνη της αγοράς και την αντιληπτή χρησιμότητα του ψηφιακού νομίσματος. Συνεπώς, τα κοινωνικά μέσα χρησιμεύουν ως κανάλι μέσω του οποίου οι πληροφορίες και οι προσδοκίες αντανακλώνται στην τιμή του bitcoin.

Αρκετές εταιρείες ανά το παγκόσμιο έχουν ήδη υιοθετήσει το bitcoin, εντούτοις οι περισσότερες είτε δεν ενημερώθηκαν πλήρως για το κρυπτονόμισμα, είτε αμφιταλαντεύονται για τη χρήση του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η μεγαλύτερη εταιρεία λιανικής πώλησης Amazon, η οποία δεν έδωσε ακόμη τη δυνατότητα στους αγοραστές της να πληρώνουν με bitcoin. Η διστακτικότητα της εν λόγω εταιρείας, όπως και άλλων εταιρειών, ίσως να οφείλεται στην ευμετάβλητη τιμή του bitcoin που πιθανώς να προκαλέσει προβλήματα στην τιμολόγηση. Επιπλέον, η αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική ρύθμιση του κρυπτονομίσματος, καθιστά μια τέτοια επένδυση ως μια κίνηση που εμπεριέχει μεγάλο ρίσκο.

Με βάση λοιπόν τα συμπεράσματα της έρευνας των Mai et al. (2018), η υιοθέτηση του bitcoin ως μέσο πληρωμής στις επιχειρήσεις είναι μια στρατηγική απόφαση. Άλλωστε, όσες εταιρείες υιοθέτησαν από νωρίς το bitcoin είχαν ως κίνητρό τους να μαζέψουν θετικά σχόλια στα κοινωνικά μέσα, αναπτύσσοντας τις δημόσιες σχέσεις τους. Οι εταιρείες, όπως αναφέρεται στην έρευνα, θα πρέπει να αναλύουν τις συμπεριφορές και τις δραστηριότητες των χρηστών στα κοινωνικά μέσα, παρακολουθώντας το περιεχόμενο των διάφορων αναρτήσεων.

Συνολικά, τα ευρήματα της έρευνας των Mai et al. (2018), αποκαλύπτουν ότι τα κοινωνικά μέσα είναι ένας σημαντικός παράγοντας πρόβλεψης της τιμής του bitcoin, αναδεικνύοντας ότι τα κοινωνικά μέσα μπορούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη περί του θέματος και να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στην αποδοχή του νέου νομίσματος από το κοινό. Αξίζει όμως, να τονιστεί ότι η εν λόγω έρευνα έγινε αναλύοντας κείμενα και περιεχόμενα στην αγγλική γλώσσα. Πιθανόν επομένως, λόγω της διαφορετικής γλώσσας και των πολιτισμικών διαφορών να μην έχουν την ίδια συσχέτιση και απήχηση στην κυπριακή αγορά.

Παράλληλα, ο Rose (2015) αναφέρει σε έρευνά του, ότι το bitcoin είναι μια τεράστια εξέλιξη στην ιστορία των χρημάτων που αναμένεται να ευδοκιμήσει, αν και εφόσον ο αριθμός των επιχειρήσεων και οι άνθρωποι που δέχονται τα bitcoin ως μέσο πληρωμής, αυξηθούν. Σημειώνει επίσης, ότι η ευρεία χρήση του bitcoin στην αγορά θα προϋποθέτει ότι πρόκειται για ένα νόμιμο, ασφαλές και με αξία νόμισμα. Διαπιστώνει ότι το bitcoin είναι ένα νέο οικονομικό σύστημα, σχεδιασμένο από τους ανθρώπους, για τους ανθρώπους και θεωρητικά όσοι συμμετέχουν έχουν την ίδια δύναμη. Οι συμμετέχοντες ελέγχουν τα δικά τους χρήματα και οι κανόνες του συστήματος bitcoin επιβάλλονται σε όλους.

Ο Rose (2015) λοιπόν θεωρεί το bitcoin ως μια νέα τεχνολογική εφεύρεση που σε μερικά χρόνια θα κυριαρχεί στον κόσμο των συναλλαγών. Στην έρευνα του παρομοιάζει την εισαγωγή του bitcoin με την εισαγωγή του διαδικτύου λέγοντας ότι είναι λες και βρισκόμαστε στο κατώφλι του διαδικτύου πριν από είκοσι χρόνια. Τότε πολλοί δίσταζαν να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο και ειδικότερα να διεκπεραιώσουν συναλλαγές μέσα από αυτό, ενώ σήμερα οι πλείστοι διεκπεραιώνουν πληθώρα συναλλαγών διαδικτυακά. Το ίδιο υπολογίζει ότι θα συμβεί και με το bitcoin. Παρά τη διστακτικότητα που πιθανόν να υπάρχει στην αντίληψη του κοινού, φαίνεται ότι το ψηφιακό νόμισμα, είτε αυτό είναι το bitcoin ή οποιοδήποτε άλλο κρυπτονόμισμα, θα υπερισχύσει των υπόλοιπων εθνικών νομισμάτων στις διαδικτυακές συναλλαγές.

Στην ίδια έρευνα, ο Rose (2015), αναφέρει ότι τα χρήματα πρέπει να χρησιμεύουν ως ένα αξιόπιστο μέσο ανταλλαγής και αποθήκευσης σταθερής αξίας. Η αστάθεια στην αποθήκευση αξίας είναι αυτή που ίσως προκαλεί δυσπιστία στους περισσότερους οικονομολόγους, αφού τα χρήματα υποστηρίζονται συνήθως από μια κυβέρνηση ή κάποια κεντρική αρχή ή έχουν εγγενή αξία, όπως ο χρυσός ή το ασήμι. Αν δεν υπάρχει υποστήριξη ή κάποια εγγενής αξία, οι άνθρωποι δεν θα το εμπιστεύονται με την πάροδο του χρόνου.

Το θέμα της εμπιστοσύνης θίγει επίσης ο αρθρογράφος Cretien (2018), ο οποίος αναφέρει ότι είναι το κλειδί για την αποδοχή οποιασδήποτε μορφής νομισμάτων. Η σύγκριση μεταξύ των κρυπτονομισμάτων και των παραδοσιακών εθνικών νομισμάτων, ίσως να φαίνεται εκτενής σε πρώτη φάση, βλέποντας όμως ότι ουκ ολίγες χώρες υποστηρίζουν το εθνικό τους νόμισμα με χρυσό ή άλλα πολύτιμα προϊόντα, είναι εμφανές ότι αυτό που παίζει ρόλο στην αξία ενός νομίσματος είναι η εμπιστοσύνη που διακατέχει τον κόσμο για αυτό. Τονίζει επίσης, ότι τα κρυπτονομίσματα έχουν πλεονέκτημα έναντι των χρημάτων που εκδίδουν οι περισσότερες χώρες, καθώς δεν υπάρχει καμία νομισματική αρχή που να προσπαθεί να μειώσει την αξία του νομίσματος για να βοηθήσει τις εξαγωγές μιας χώρας. Δεν υπάρχει μάλιστα αμφιβολία για αυτόν, ότι έχει δημιουργηθεί μια εντελώς νέα μορφή χρημάτων.

Επιπρόσθετα, στο άρθρο του ο Cretien (2018) λέει ότι δεν αποκλείεται μελλοντικά κάποια αναδυόμενη χώρα να υιοθετήσει ένα εικονικό νόμισμα ως επίσημο νόμισμά της. Κάτι τέτοιο θα απέτρεπε την ανάγκη μαζικής εκτύπωσης και κοπής ενός πραγματικού νομίσματος. Αυτό ίσως φανεί υπερβολικό όπως λέει σε χώρες σαν την Αμερική, αλλά υπάρχουν πολλές άλλες χώρες που αντιμετωπίζουν υπερπληθωρισμό και είναι κοντά στην απώλεια της πίστης τους προς το εθνικό τους νόμισμα.

Όπως προαναφέρθηκε, οι περισσότερες χώρες δεν έκαναν σαφή τη νομιμότητα του bitcoin, προτιμώντας να ακολουθήσουν μια προσέγγιση αναμονής. Έγινε επίσης λόγος, στο ότι υπάρχουν χώρες μεταξύ των οποίων και η Κίνα, οι οποίες προσπαθούν να εμποδίσουν τις συναλλαγές μέσω bitcoin. Συγκεκριμένα, το άρθρο της Parker (2018)

σχετικά με το κατά πόσο θα μπορούσε η Κίνα να αποδεχτεί το bitcoin, θα βοηθούσε περαιτέρω στην ανάλυση εάν είναι εφικτό να γίνει αποδεκτό το ίδιο νόμισμα στην Κύπρο, μια χώρα που διαφέρει σε μεγάλο βαθμό πολιτισμικά από την Κίνα.

Το γεγονός ότι το bitcoin δεν υποστηρίχθηκε από κάποια κεντρική αρχή, σύμφωνα με την Parker (2018), προσέλκυσε όσους δεν εμπιστεύονται κυβερνήσεις και μεγάλες τράπεζες. Αναπόφευκτα λοιπόν, αυξήθηκε η δημοτικότητά του, κυρίως μεταξύ κερδοσκόπων, οι οποίοι ώθησαν να αυξηθεί η τιμή του που ήταν λιγότερο από \$1.000 σε περισσότερο από \$10.000 κατά το 2017. Η δημοτικότητα αυτή, παρουσιάστηκε ως μια νέα πρόκληση για τις κυβερνήσεις. Θα πρέπει να επιτρέψουν αυτό το νέο είδος χρήματος, παρόλο που διευκολύνει τους ανθρώπους να στέλνουν χρήματα σχετικά ανώνυμα - ένα ελκυστικό χαρακτηριστικό για όσους θέλουν να καλύψουν κάποιο έγκλημα; Θα πρέπει να προσπαθήσουν να καταστείλουν τη χρήση του, ελπίζοντας να διατηρήσουν τον πλήρη έλεγχο της νομισματικής πολιτικής; Ή μήπως πρέπει να το αγκαλιάσουν, όπως έπραξε η ιαπωνική κυβέρνηση, ψηφίζοντας κιόλας νόμο για να αναγνωρίσει το bitcoin ως νόμιμη μέθοδο πληρωμής;

Η Κίνα, όπως και πολλές άλλες χώρες φαίνεται να ανησυχούν για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, το παράνομο εμπόριο προϊόντων, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη φοροαποφυγή και την καθαρή κερδοσκοπία. Όπως αναφέρει όμως ο Werbach (2019), οι ανησυχίες σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την προστασία των καταναλωτών και την οικονομική σταθερότητα δεν εξαφανίζονται ακόμη και όταν η κρυπτογραφία λειτουργεί όπως υποσχέθηκε. Η φορολογία λείπει, δεν γίνεται περιττή ακόμα και αν υπάρχει ένας νέος μηχανισμός για την κρυφή κίνηση χρημάτων. Οι διαφωνίες δεν εξαφανίζονται, επειδή ένας υπολογιστής μπορεί να εκτελέσει μια συναλλαγή χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. Όλα αυτά τα σενάρια, θα οδηγήσουν σε εκκλήσεις για νομική ή κανονιστική δράση. Εάν η κοινωνία απορρίψει κάθε προσπάθεια για να συμμορφωθεί με τις νομικές υποχρεώσεις, η τεχνολογία blockchain θα είναι εκτός νόμου, ενεργή μονάχα στους σκοτεινούς διαδικτυακούς χώρους και σε μεγάλο βαθμό άσχετη με την επικρατούσα οικονομία. Αυτό, όπως ισχυρίζεται ο Werbach (2019), θα ήταν τραγική απώλεια του δυναμικού της τεχνολογίας.

Σε συνέντευξή του ο ακαδημαϊκός Werbach (2019) στο Economist.com, παρομοίωσε επίσης το bitcoin με κατσαρίδα, υποδεικνύοντας πόσο ανθεκτικό παρουσιάστηκε την τελευταία δεκαετία. Τονίζει ότι σίγουρα δεν έχει γίνει ο ευρέως αποδεκτός μηχανισμός πληρωμών που αρκετοί οραματίστηκαν, όμως η ανθεκτικότητα του υποδηλώνει ότι πάντοτε θα υπάρχει μια κοινότητα που επιδιώκει ένα αδιάκριτο παγκόσμιο ψηφιακό νόμισμα, είτε πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα, είτε για την εξουδετέρωση των αυταρχικών καθεστώτων. Αναμένει όπως λέει, ότι σε μερικά χρόνια το bitcoin θα αντιπροσωπεύει ένα μικρότερο μερίδιο της αγοράς κρυπτονομισμάτων, χωρίς όμως να εξαφανιστεί εντελώς.

Ανατρέχοντας στο άρθρο της Parker (2018) παρατηρείται ότι το bitcoin είχε γίνει πολύ δημοφιλές στην Κίνα τα πρώτα χρόνια, λόγω του ότι το χρηματοοικονομικό περιβάλλον της χώρας ήταν και εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα ρυθμισμένο. Επομένως, το bitcoin αντιπροσώπευε μία από τις λίγες επενδυτικές επιλογές για ένα μικροεπενδυτή. Οι άνθρωποι στην Κίνα θα μπορούσαν να αγοράσουν bitcoin σε Γιουάν, να τα πουλήσουν στο αμερικανικό χρηματιστήριο και στη συνέχεια να αποσύρουν το ποσό σε δολάρια. Στα τέλη του 2013, οι κινεζικές αρχές ανησυχώντας για το νόμισμά τους απαγόρευσαν στις εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών να ασχολούνται με ανταλλαγές bitcoin. Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν πλέον να αποσύρουν το Γιουάν από τους τραπεζικούς λογαριασμούς τους, για να αγοράσουν άμεσα bitcoin στα κινεζικά χρηματιστήρια.

Παρόλα αυτά, η Κίνα δεν έχει απαγορεύσει την εξόρυξη bitcoin, κατά την οποία οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τους υπολογιστές τους για να επιλύουν δύσκολα μαθηματικά προβλήματα με αντάλλαγμα την απόκτηση ενός bitcoin. Μάλιστα, τα περισσότερα bitcoins γίνονται στην Κίνα, ενώ μεγάλο μέρος του hardware που χρησιμοποιείται για εξόρυξη κατασκευάζεται επίσης εκεί. Επιπλέον, λόγω του ότι χρειάζεται μεγάλη υπολογιστική ισχύ για τη διαδικασία εξόρυξης ενός bitcoin, είναι σημαντικό ότι οι υπολογιστές στην Κίνα απολαμβάνουν πρόσβαση σε σχετικά φθηνή ηλεκτρική ενέργεια. Η ανάπτυξη και η κυριαρχία της κινεζικής εξόρυξης έχει οδηγήσει σε φόβους

μεταξύ ορισμένων στο ότι η χώρα έχει πολύ μεγάλη επιρροή στη μελλοντική ανάπτυξη της τεχνολογίας blockchain.

Άλλωστε, αυτό που επιδιώκει η κυβέρνηση στην Κίνα είναι να αποτρέψει τους ανθρώπους από το να εκδίδουν το δικό τους νόμισμα. Δε θέλει όμως να εμποδίσει την τεχνολογία blockchain που βρίσκεται πίσω από το bitcoin. Η Κίνα μπορεί επίσης να ελπίζει ότι θα αντικαταστήσει το bitcoin με το δικό της ψηφιακό νόμισμα, αλλά οι υποστηρικτές του bitcoin στη χώρα, δεν πρόκειται να συγκρίνουν ένα ελεγχόμενο κεντρικό νόμισμα που τυγχάνει να είναι ψηφιακό, με το bitcoin.

Επιπρόσθετα, η Parker (2018) επισημαίνει ότι καμία χώρα δεν μπορεί να σταματήσει τη χρήση του bitcoin, μιας και αυτή είναι η ομορφιά του αποκεντρωμένου δικτύου. Εάν ένα έθνος δεν το στηρίζει, υπάρχουν άλλα κράτη που το ευνοούν. Μετά το σκάνδαλο περί bitcoin στην Κίνα, μεγάλο μέρος των συναλλαγών bitcoin μεταφέρθηκαν στην Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα. Το blockchain, σύμφωνα με την αρθρογράφο, είναι μια παγκόσμια τεχνολογία. Συνεπώς, όσοι θα θέλουν να ανταλλάξουν bitcoin θα πρέπει να πηγαίνουν σε χώρες με φιλικούς νόμους, όπως η Ιαπωνία.

Αβίαστα λοιπόν προκύπτει με βάση την έρευνα της Parker (2018) ότι όχι μόνο η κινεζική απαγόρευση απέτυχε να σταματήσει το νέο κρυπτονόμισμα bitcoin, αλλά η τιμή του ανέκαμψε. Οι κινεζικοί κανονισμοί, σύμφωνα με την Parker (2018), ίσως συνέβαλαν στην αύξηση αυτή, αφού η κυβέρνηση έδωσε το μήνυμα ότι παίρνει πολύ σοβαρά το συγκεκριμένο νόμισμα. Συνάμα, η αγορά θεώρησε ότι το bitcoin είναι ένα νόμισμα που φοβούνται οι κυβερνήσεις, γεγονός που οδήγησε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να είναι ισχυρό. Η Parker (2018) στην έρευνά της συνοψίζει, ότι εφόσον το bitcoin κατάφερε να επιβιώσει παρά τις απαγορεύσεις και τις αντίξοες συνθήκες στην Κίνα, θα εξακολουθήσει να αναπτύσσεται και να γίνεται ισχυρότερο ανά το παγκόσμιο.

Η πιο πάνω έρευνα, δείχνει ότι σε μια χώρα με ένα άκρως ρυθμιστικό χρηματοοικονομικό περιβάλλον, το bitcoin δεν κατάφερε να ηττηθεί. Επομένως, το

bitcoin δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μια φούσκα της εποχής. Όσον αφορά την κυπριακή αγορά, ίσως να μην μπορεί να ταυτιστεί με την κινεζική, όμως παρατηρείται ότι οι άνθρωποι σε μια χώρα που ηγείται σε θέματα εμπορίου, ενδιαφέρονται να υιοθετήσουν ένα νέο ψηφιακό νόμισμα. Ανέκαθεν, όμως, και η Κύπρος ακολουθούσε χώρες που ηγούνταν σε προοδευτικά θέματα. Εάν επομένως, το νέο ψηφιακό νόμισμα γίνει ευρέως αποδεκτό στο καταναλωτικό κοινό, ο Κύπριος καταναλωτής, ενδεχομένως να διανύσει την προκαθορισμένη πορεία.

Εν κατακλείδι, οι πιο πάνω συνεισφορές στην βιβλιογραφία ενδέχεται να στηρίξουν την παρούσα έρευνα, μιας και τα άρθρα και οι έρευνες που άπτονται του θέματος, δίνουν μια πρώτη εικόνα για την επικράτεια του bitcoin ανά το παγκόσμιο. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Κύπρος είναι μια μικρή χώρα, πιστή στις παραδόσεις και που δύσκολα δέχεται αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της, θα μπορούσε να ειπωθεί ως υπόθεση ότι δύσκολα θα δεχόταν και θα υιοθετούσε ένα νέο μέσο συναλλαγής. Δεν μπορεί όμως να αποκλειστεί και η υπόθεση ότι θα μπορούσε να είναι ένα εξίσου αποδεκτό κυρίαρχο νόμισμα από το κυπριακό κοινό σε μια μελλοντική παγκόσμια ψηφιακή οικονομία.

Κεφάλαιο 7

Έρευνα – Ανάλυση Δεδομένων

Για τη συλλογή δεδομένων στην παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο. Μέσω του ερωτηματολογίου επιδιώχθηκε η καταγραφή του βαθμού διείσδυσης του ψηφιακού κρυπτονομίσματος bitcoin στην κυπριακή αγορά σήμερα, αλλά και μελλοντικά.

7.1 Μεθοδολογία

Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε δομημένες, κλειστού τύπου ερωτήσεις. Αποτελείτο από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος αποσκοπούσε στην εξακρίβωση δημογραφικών χαρακτηριστικών, ενώ το δεύτερο που αποτελείτο από 12 ερωτήσεις αποσκοπούσε στο να εξακριβώσει τον βαθμό στον οποίο οι Κύπριοι καταναλωτές είναι έτοιμοι να αποδεχτούν το bitcoin ως ένα νέο τεχνολογικό μέσο συναλλαγής. Το ερωτηματολόγιο σε πρώτη φάση ετοιμάστηκε σε έντυπη μορφή και δόθηκε ως πιλοτικό ερωτηματολόγιο σε δύο άτομα. Αφού διαπιστώθηκαν τυχόν ασάφειες, διορθώθηκε η μορφή και ο βαθμός δυσκολίας του και δόθηκε για την κύρια δειγματοληψία. Σε κατοπινό στάδιο, το ερωτηματολόγιο ετοιμάστηκε και σε ηλεκτρονική μορφή, ώστε να διευκολυνθούν οι ερωτώμενοι απαντώντας το μέσω της πλατφόρμας Google Forms.

Στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε δείγμα σκοπιμότητας, προκειμένου να ερωτηθούν άτομα που χρησιμοποιούν το κρυπτονόμισμα, άτομα που πιθανόν να ήθελαν να το χρησιμοποιήσουν, αλλά και άτομα που αρνούνται να το χρησιμοποιήσουν. Έγινε μια προσπάθεια να δοθεί σε άτομα που γνωρίζουν την ύπαρξη του κρυπτονομίσματος, αλλά και σε άτομα που χρησιμοποιούν άλλης μορφής

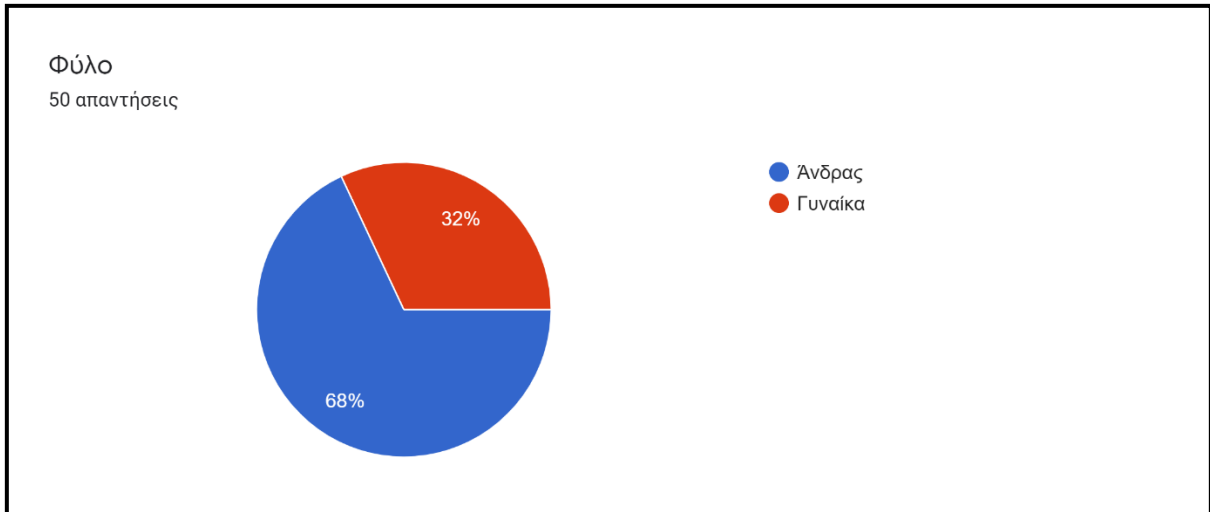
κρυπτονομίσματα, χωρίς να αποτρέπεται η συμπλήρωσή του από άτομα μη εξοικειωμένα με το θέμα. Έχοντας στο δείγμα άτομα από όλες τις ομάδες, επιδιώχθηκε να καταγραφεί ο βαθμός στον οποίο χρησιμοποιείται σήμερα στην κυπριακή αγορά το νέο ψηφιακό κρυπτονόμισμα bitcoin, οι λόγοι για τους οποίους χρησιμοποιείται σε αυτό το βαθμό, καθώς και το πόσο είναι αποδεκτή η κυπριακή κοινωνία στην υιοθέτηση αυτού του νέου μέσου συναλλαγής για τα επόμενα χρόνια.

Αφού συλλέχθηκαν τα ερωτηματολόγια έντυπης μορφής, τα αποτελέσματα καταχωρήθηκαν διαδικτυακά στην πλατφόρμα Google Forms, ώστε να υπάρχει ομοιομορφία στα δεδομένα. Η διαδικτυακή πλατφόρμα Google Forms επιλέχθηκε λόγω της δυνατότητας εξοικονόμησης χρόνου, εκμηδένιση αποστάσεων, καθώς και ευκολίας συγκέντρωσης και καταγραφής των αποτελεσμάτων. Με αυτό τον τρόπο αναλύθηκαν τα δεδομένα, για να εξαχθούν στη συνέχεια τα συμπεράσματα.

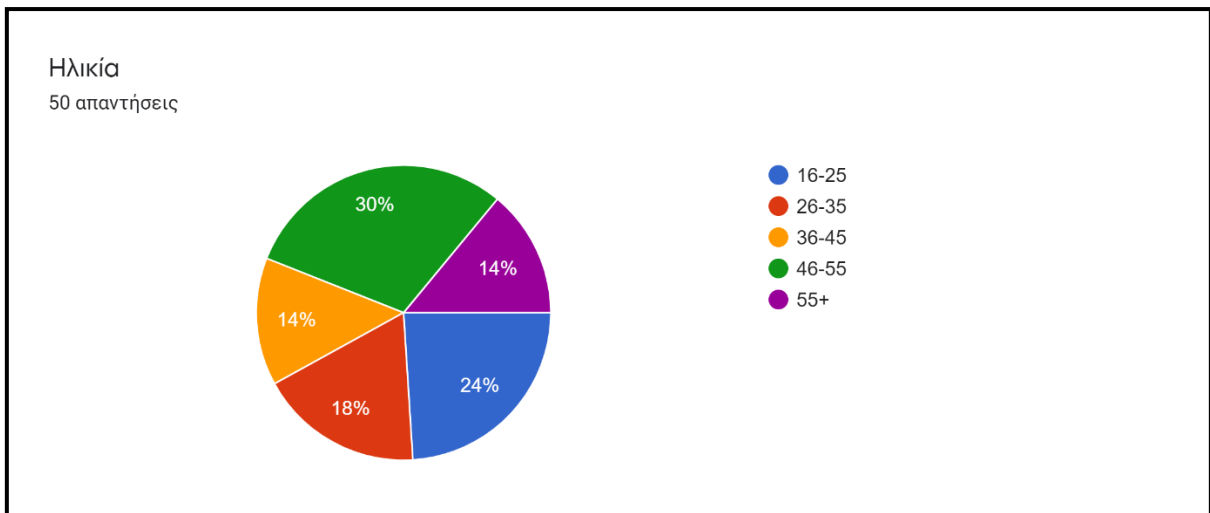
7.2 Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Μέρος Α΄:

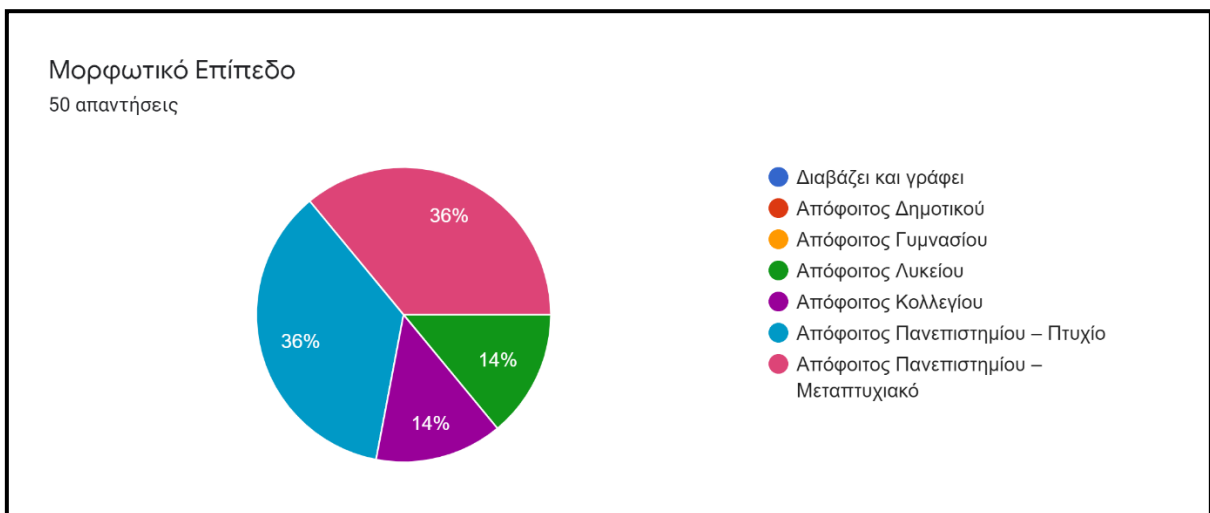
Ξεκινώντας από το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου, εντοπίστηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων. Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 50 άτομα, εκ των οποίων το 68% ήταν άνδρες και το 32% γυναίκες. Οι ηλικίες τους κυμαίνονταν από 16 έως και άνω των 55 ετών. Συγκεκριμένα, το 24% βρίσκονταν στην κατηγορία 16-25 ετών, το 18% στην κατηγορία 26-35 ετών, το 14% στην κατηγορία 36-45 ετών, το 30% σε αυτή των 46-55 ετών, ενώ το 14% ήταν άνω των 55 ετών. Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων ήταν κυρίως πανεπιστημιακό, με 36% των υποκειμένων να είναι πτυχιούχοι απόφοιτοι πανεπιστημίου και 36% να είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος. Με ποσοστό 14% ήταν οι απόφοιτοι κολλεγίου, ενώ με το ίδιο ποσοστό (14%) ήταν και οι απόφοιτοι λυκείου. Κανείς δεν ήταν απόφοιτος δημοτικού και γυμνασίου, όπως και κανένας δεν ήταν σε επίπεδο να διαβάζει και να γράφει. Τα αποτελέσματα του πρώτου μέρους φαίνονται στα πιο κάτω διαγράμματα (Διάγραμμα 1, Διάγραμμα 2 και Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 1. Φύλο

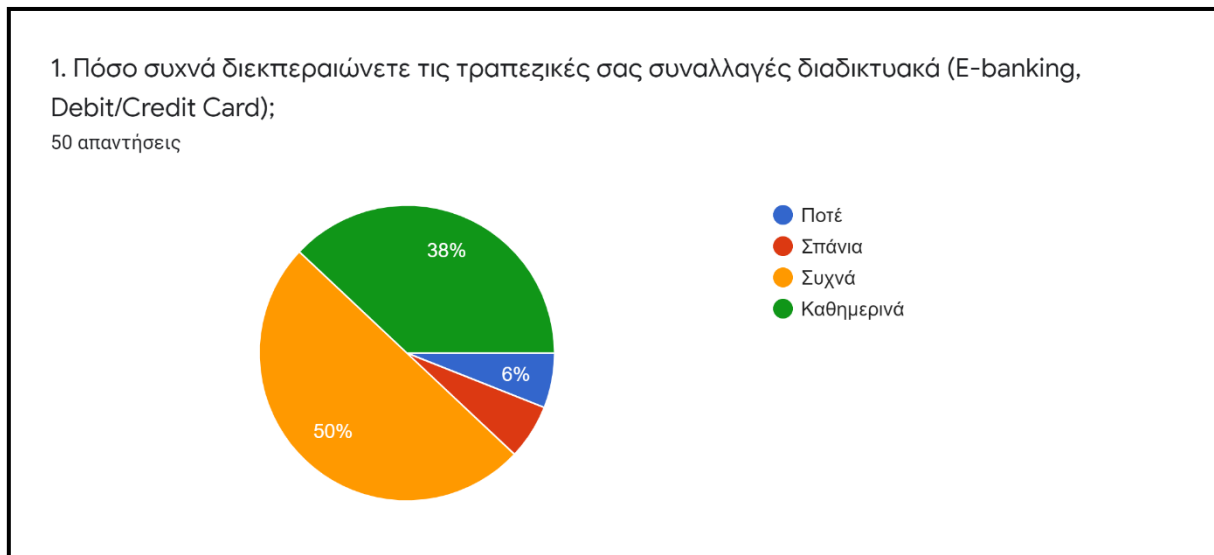
Διάγραμμα 2. Ηλικία

Διάγραμμα 3. Μορφωτικό επίπεδο

Μέρος Β΄:

Περνώντας στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, στην ερώτηση πόσο συχνά διεκπεραιώνουν τις τραπεζικές τους συναλλαγές διαδικτυακά, το 50% απάντησε συχνά, το 38% καθημερινά, ενώ ίσο ποσοστό 6% απάντησε σπάνια και ποτέ. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 4.

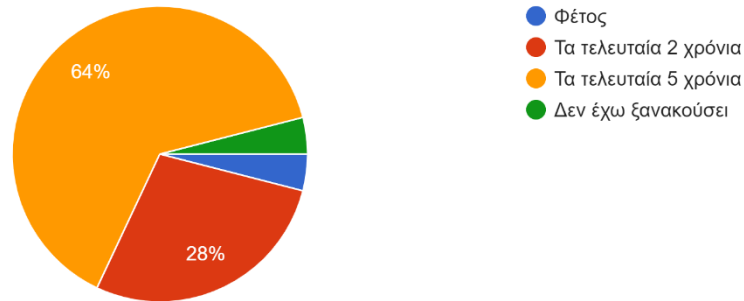
Διάγραμμα 4. Πόσο συχνά διεκπεραιώνονται οι τραπεζικές συναλλαγές διαδικτυακά;

Η πλειοψηφία λοιπόν παρουσιάζεται να διεκπεραιώνει τις τραπεζικές της συναλλαγές χρησιμοποιώντας το ηλεκτρονικό χρήμα, τις πιστωτικές και τις χρεωστικές κάρτες, το διαδίκτυο και το e-banking. Μάλιστα ποσοστό της τάξεως του 88%, δήλωσε ότι χρησιμοποιεί αυτούς τους τρόπους συχνά έως καθημερινά. Αντίθετα, το υπόλοιπο 12% δήλωσε ότι δεν χρησιμοποιεί αυτούς τους τρόπους ποτέ ή τους χρησιμοποιεί σε σπάνιες περιπτώσεις.

Στην ερώτηση πότε άκουσαν για πρώτη φορά για το bitcoin, το 64% απάντησε ότι έχει ακούσει για αυτό την τελευταία πενταετία, το 28% τα τελευταία 2 χρόνια, ενώ 4% απάντησε ότι φέτος άκουσε για πρώτη φορά και ακόμα 4% ότι δεν έχει ξανακούσει για αυτό ποτέ προηγουμένως. Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις φαίνεται ότι οι πλείστοι έχουν ακούσει για το bitcoin εδώ και καιρό. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 5.

2. Πότε ακούσατε για πρώτη φορά για το «bitcoin»; (Εάν δεν έχετε ακούσει παρακαλώ συνεχίστε στην ερώτηση 4.)

50 απαντήσεις

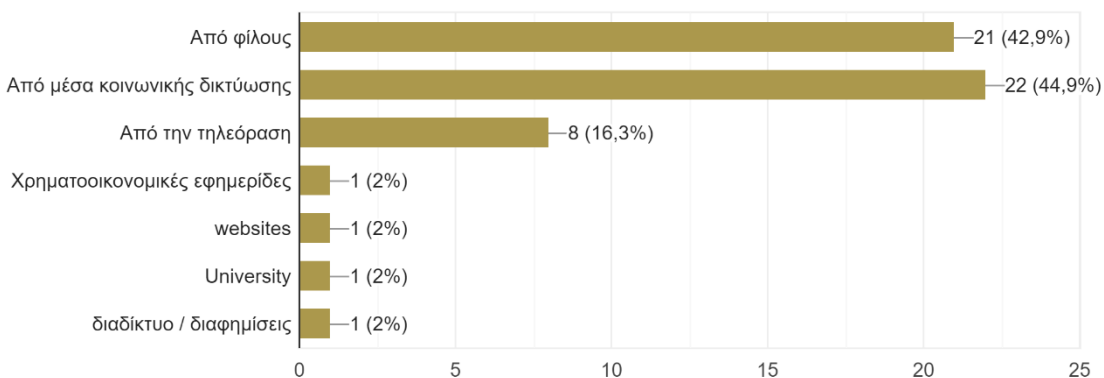

Διάγραμμα 5. Πότε ακούσατε για πρώτη φορά για το bitcoin;

Το Διάγραμμα 6, παρουσιάζει τις πηγές από τις οποίες τα υποκείμενα ενημερώθηκαν για την ύπαρξη του ψηφιακού κρυπτονομίσματος bitcoin. Οι περισσότεροι ανέφεραν ότι άκουσαν για το bitcoin από μέσα κοινωνικής δικτύωσης (44,9%) και από φίλους (42,9%). Ποσοστό 16,3% ανέφερε ως πηγή ενημέρωσης για το bitcoin την τηλεόραση. Μερικές επιπρόσθετες απαντήσεις που δόθηκαν με πολύ χαμηλό ποσοστό ως πηγές ενημέρωσης ήταν οι χρηματοοικονομικές εφημερίδες, το πανεπιστήμιο και οι διαφημίσεις σε διάφορες ιστοσελίδες στο διαδίκτυο.

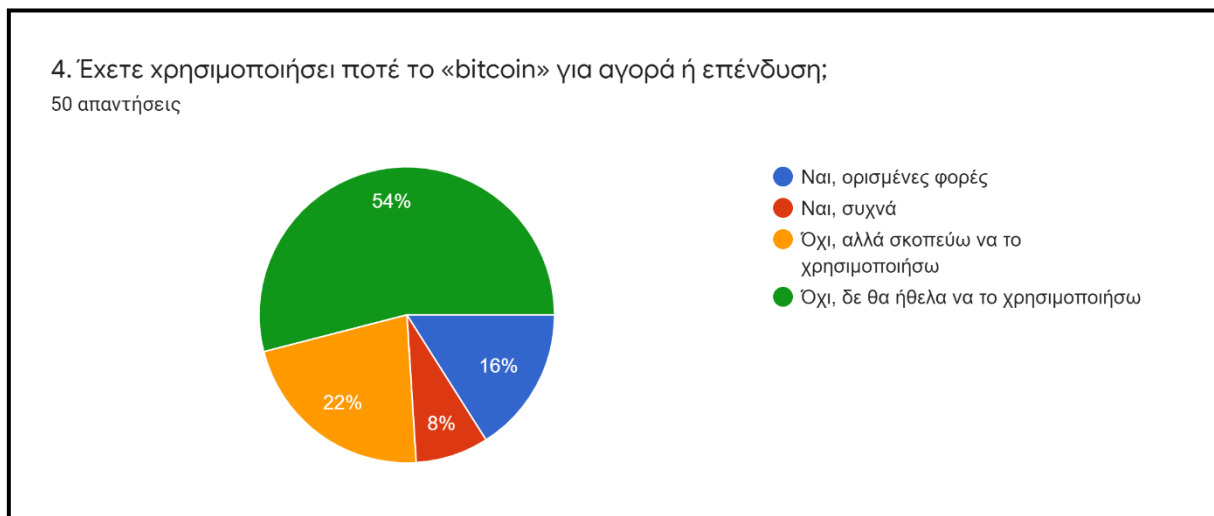
3. Από πού έχετε ακούσει για το ψηφιακό κρυπτονομίσμα «bitcoin»;

49 απαντήσεις

Διάγραμμα 6. Από πού έχετε ακούσει για το bitcoin;

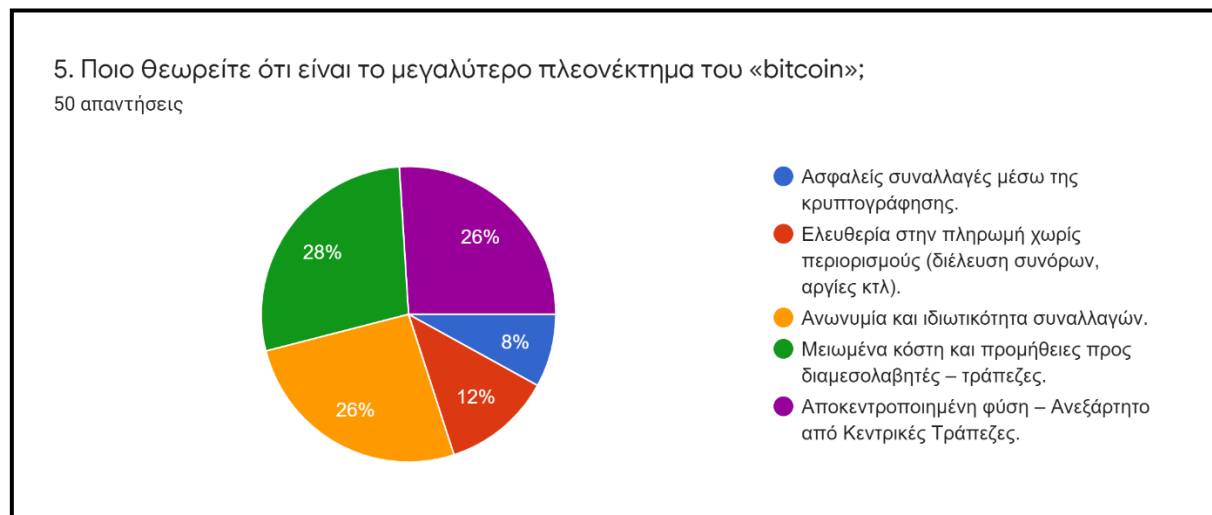
Επιπρόσθετα, στην ερώτηση εάν έχουν χρησιμοποιήσει το bitcoin, είτε για οποιαδήποτε αγορά είτε για επένδυση, το 54% απάντησε ότι δεν το χρησιμοποίησε ποτέ αλλά δε θα ήθελε κιόλας να το χρησιμοποιήσει. Το 22% δεν το χρησιμοποίησε, αλλά σκοπεύει να το χρησιμοποιήσει, το 16% το χρησιμοποίησε ορισμένες φορές και το 8% το χρησιμοποιεί συχνά. Από την απάντηση αυτή, φαίνεται ότι ποσοστό μεγαλύτερο από το 50% είναι αρνητικό προς τη χρήση του bitcoin, ακόμα και εάν δεν το έχει χρησιμοποιήσει ή δοκιμάσει ποτέ ξανά. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 7.

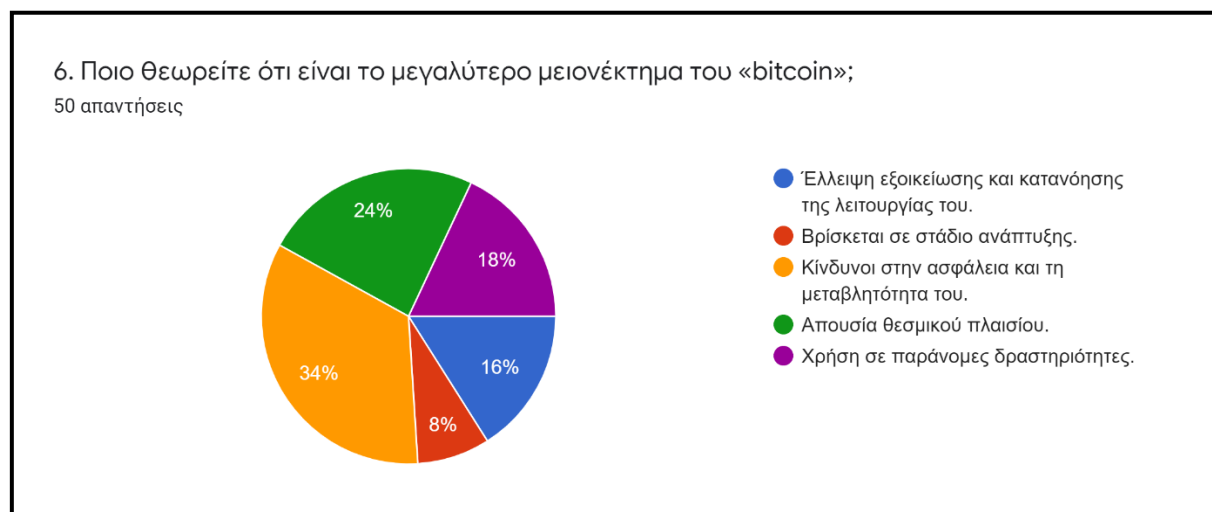
Διάγραμμα 7. Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ το bitcoin για αγορά ή επένδυση;

Κατόπιν, στην ερώτηση ποιο είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα και το μεγαλύτερο μειονέκτημα του bitcoin, 28% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του bitcoin είναι τα μειωμένα κόστη και οι προμήθειες που λαμβάνουν οι τράπεζες και οι τυχόν διαμεσολαβητές. Το 26% του πληθυσμού της έρευνας θεωρούν ως μεγαλύτερο πλεονέκτημα την αποκεντρωμένη φύση του νομίσματος, καθώς είναι ανεξάρτητο από τις Κεντρικές Τράπεζες. Επίσης, 26% των ερωτηθέντων απάντησε ότι το σημαντικότερο πλεονέκτημα του bitcoin είναι ότι οι συναλλαγές είναι ανώνυμες και ιδιωτικές. Το 12% των υποκειμένων υποστήριξε ότι το μεγαλύτερο προτέρημα του bitcoin είναι η ελευθερία στην πληρωμή χωρίς εμπόδια και περιορισμούς λόγω αργιών και δυσκολιών στη διέλευση συνόρων, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό, 8%, συγκέντρωσε το πλεονέκτημα που αφορούσε τις ασφαλείς πληρωμές λόγω της κρυπτογράφησης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 8.

Αναφορικά με το μεγαλύτερο μειονέκτημα του bitcoin, το 34% του πληθυσμού της έρευνας πιστεύουν ότι είναι η αστάθεια και η μεταβλητότά του. Οι συνεχείς αυξομειώσεις στην τιμή του θέτουν θέματα ασφάλειας ως προς την κατοχή του συγκεκριμένου ψηφιακού νομίσματος. Το 24% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι μεγαλύτερο πρόβλημα για τη χρήση του bitcoin θεωρούν την απουσία θεσμικού πλαισίου, ενώ με ποσοστά 18% και 16% αντίστοιχα υποστήριξαν ως μεγαλύτερη αδυναμία του τη χρήση του νομίσματος σε παράνομες δραστηριότητες και την έλλειψη εξοικείωσης και κατανόησης του τρόπου λειτουργίας του. Το πιο χαμηλό ποσοστό, 8%, συγκέντρωσε το μειονέκτημα ότι το bitcoin βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 9.

Διάγραμμα 8. Ποιο το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του bitcoin;

Διάγραμμα 9. Ποιο το μεγαλύτερο μειονέκτημα του bitcoin;

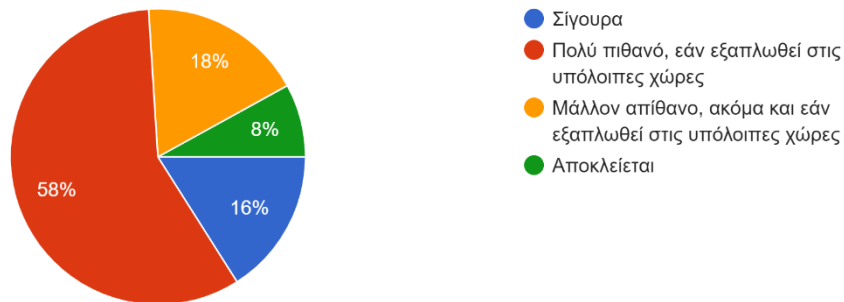
Ακολουθώς, στην ερώτηση εάν τα ψηφιακά νομίσματα μπορούν να αντικαταστήσουν τα εθνικά νομίσματα των χωρών, το 46% του πληθυσμού της έρευνας απάντησε ότι αυτό είναι αδύνατο. Το 36% απάντησε ότι κάτι τέτοιο είναι πιθανό να συμβεί και το 18% ότι ναι τα κρυπτονομίσματα μπορούν να αντικαταστήσουν τα εθνικά νομίσματα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 10.

Διάγραμμα 10. Μπορούν τα ψηφιακά νομίσματα να αντικαταστήσουν τα εθνικά νομίσματα;

Στην ερώτηση κατά πόσο το bitcoin μπορεί να εξαπλωθεί στην Κύπρο την επόμενη δεκαετία, το 58% των ερωτηθέντων απάντησε ότι κάτι τέτοιο είναι πολύ πιθανό να συμβεί, εάν και εφόσον εξαπλωθεί και στις υπόλοιπες χώρες. Το 18% απάντησε μάλλον απίθανο να εξαπλωθεί στην Κύπρο, ακόμα και εάν εξαπλωθεί στις υπόλοιπες χώρες, το 16% φάνηκαν σίγουροι ότι μπορεί να εξαπλωθεί, ενώ το 8% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι αποκλείεται να εξαπλωθεί. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 11.

8. Θεωρείτε ότι το «bitcoin» μπορεί να εξαπλωθεί στην Κύπρο την επόμενη δεκαετία;
50 απαντήσεις

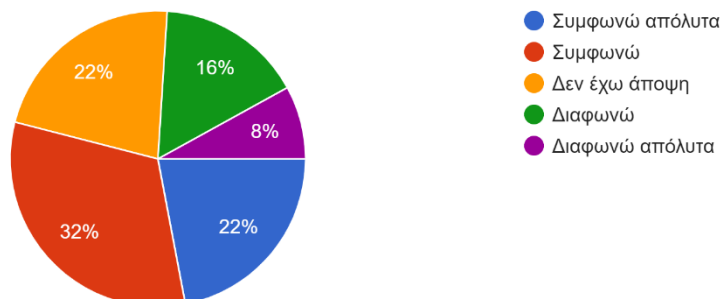

Διάγραμμα 11. Μπορεί να εξαπλωθεί το bitcoin στην Κύπρο την επόμενη δεκαετία;

Στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες καλούνταν να απαντήσουν σε ποιο βαθμό ίσχυαν για αυτούς κάποιες δηλώσεις σχετικές με τη χρήση του bitcoin.

Στη δήλωση του κατά πόσο θεωρούν ότι η κατοχή του bitcoin διευκολύνει κυρίως παράνομες δραστηριότητες οι περισσότεροι φαίνεται να συμφωνούν με τη δήλωση, με συνολικό ποσοστό 54%, αφού 32% συμφωνούν και 22% συμφωνούν απόλυτα. Το 22% του πληθυσμού δεν έχει άποψη, ενώ το 16% διαφωνεί και το 8% διαφωνεί απόλυτα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 12.

Θεωρώ ότι η κατοχή του «bitcoin» διευκολύνει κυρίως παράνομες δραστηριότητες.
50 απαντήσεις

Διάγραμμα 12. Το bitcoin διευκολύνει κυρίως παράνομες δραστηριότητες;

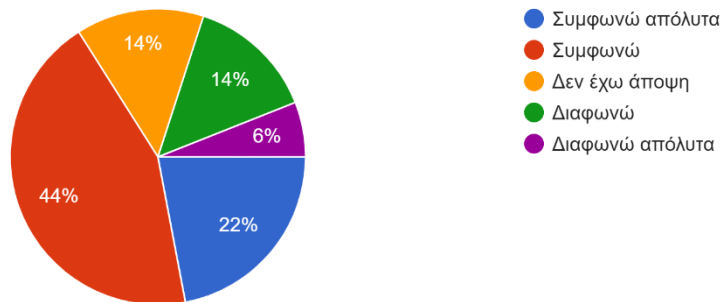
Στη δήλωση του κατά πόσο πιστεύουν ότι μια συναλλαγή με bitcoin θα τους διευκόλυne περισσότερο από το παραδοσιακό χρήμα, το 28% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν έχει άποψη, το 26% διαφώνησε με αυτή τη δήλωση, το 24% συμφώνησε, το 14% διαφώνησε απόλυτα και το 8% συμφώνησε απόλυτα. Συνεπώς, το 40% διαφωνεί με τη δήλωση αυτή, ενώ το 32% συμφωνεί και πιστεύει ότι το bitcoin θα μπορούσε να φανεί πιο εύχρηστο από το παραδοσιακό χρήμα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 13.

Διάγραμμα 13. Το bitcoin διευκολύνει περισσότερο από το παραδοσιακό χρήμα;

Στη δήλωση κατά πόσο πιστεύουν ότι το παραδοσιακό χρήμα προσδίδει περισσότερη σιγουριά στον κάτοχό του, το 44% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι συμφωνούν, το 22% συμφώνησαν απόλυτα, το 14% δεν είχαν άποψη, το 14% διαφώνησαν και το 6% διαφώνησαν απόλυτα. Σε αυτή τη δήλωση, η συντριπτική πλειοψηφία του 66% συμφωνεί ότι το παραδοσιακό χρήμα τους προσδίδει περισσότερη σιγουριά, ενώ το 20% φαίνεται να διαφωνεί. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 14.

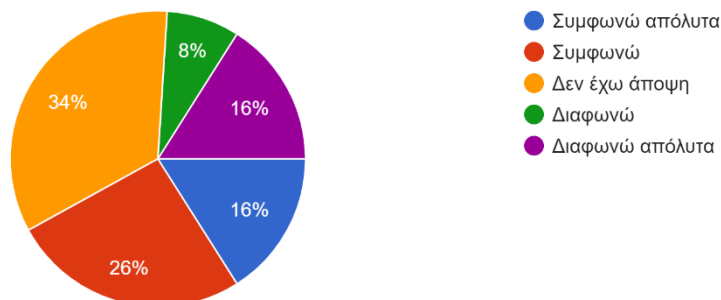
Πιστεύω ότι το παραδοσιακό χρήμα προσδίδει περισσότερη σιγουριά στον κάτοχό του.
50 απαντήσεις

Διάγραμμα 14. Το παραδοσιακό χρήμα προσδίδει περισσότερη σιγουριά στον κάτοχό του.

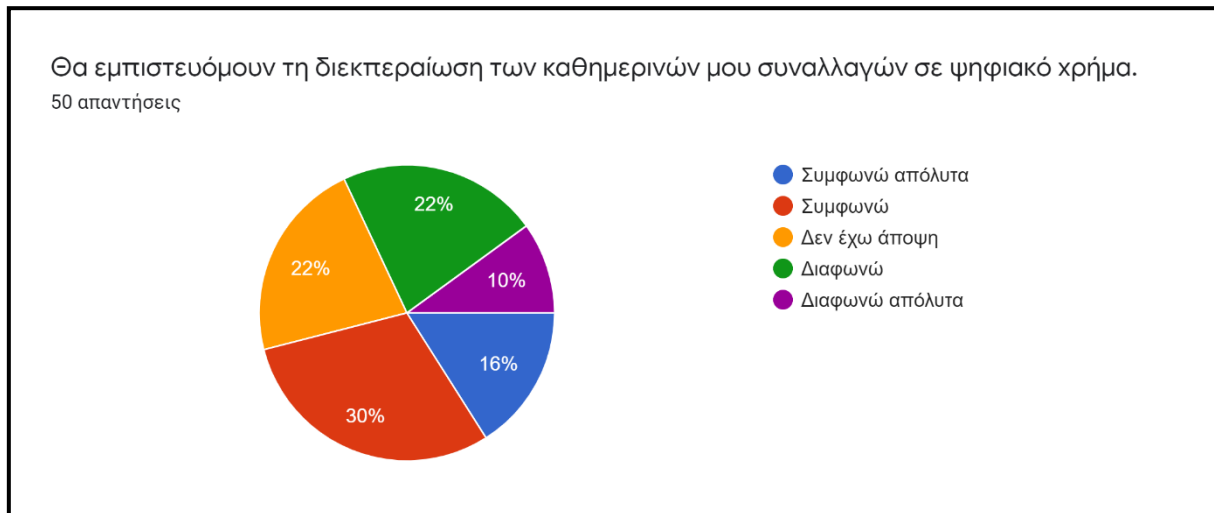
Στη δήλωση του κατά πόσο θα προτιμούσαν ως καταναλωτές να έχουν ένα ψηφιακό πορτοφόλι, αντί ένα παραδοσιακό πορτοφόλι, το 34% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι δεν έχουν άποψη, το 26% συμφώνησαν, το 16% συμφώνησαν απόλυτα, το 16% διαφώνησαν απόλυτα και το 8% διαφώνησαν. Συνεπώς, το 42% των υποκειμένων της έρευνας δήλωσαν πως θα προτιμούσαν να έχουν ένα ψηφιακό πορτοφόλι, αντί να χρειάζεται να μεταφέρουν συνεχώς το παραδοσιακό τους πορτοφόλι. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 15.

Θα προτιμούσα να έχω ένα ψηφιακό πορτοφόλι αντί ένα παραδοσιακό πορτοφόλι.
50 απαντήσεις

Διάγραμμα 15. Είναι προτιμότερο το ψηφιακό πορτοφόλι από το παραδοσιακό.

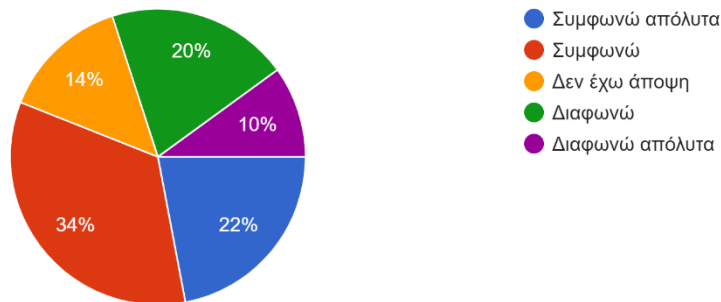
Στη δήλωση κατά πόσο θα εμπιστεύονταν τη διεκπεραίωση των καθημερινών τους συναλλαγών σε ψηφιακό χρήμα, το 30% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι συμφωνούν, το 22% διαφώνησαν, το 22% δεν είχαν άποψη, το 16% συμφώνησαν και το 10% διαφώνησαν απόλυτα. Κατά συνέπεια, το 46% φάνηκαν θετικοί στη διεκπεραίωση των συναλλαγών τους με ψηφιακό χρήμα, ενώ το 32% δε θα εμπιστευόταν το ψηφιακό χρήμα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 16.

Διάγραμμα 16. Είναι έμπιστη η διεκπεραίωση καθημερινών συναλλαγών με ψηφιακό χρήμα.

Στη δήλωση του κατά πόσο θα επένδυαν σε bitcoins, το 34% των υποκειμένων του δείγματος απάντησαν ότι συμφωνούν, το 22% συμφώνησαν απόλυτα, το 20% διαφώνησαν, το 14% δεν είχαν άποψη και το 10% διαφώνησαν απόλυτα. Από αυτή τη δήλωση φάνηκε ότι το 56% των ερωτηθέντων θα χρησιμοποιούσε το bitcoin για επενδυτικούς σκοπούς, ενώ το 30% δήλωσε ότι δε θα επένδυε στο bitcoin. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 17.

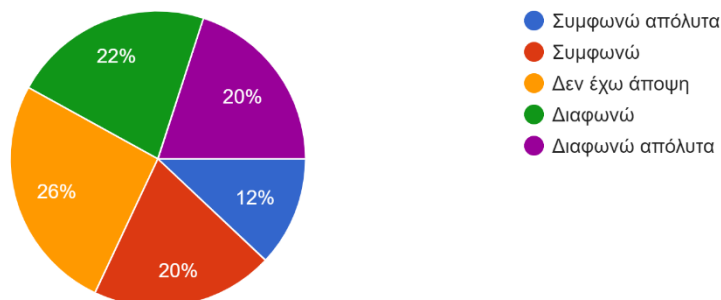
Θα αγοράζα «bitcoins» για επενδυτικούς σκοπούς.
50 απαντήσεις

Διάγραμμα 17. Θα αγοράζα bitcoins για επενδυτικούς σκοπούς.

Στη δήλωση κατά πόσο θα προτιμούσαν να επενδύσουν στο bitcoin παρά σε οποιοδήποτε άλλο επενδυτικό μέσο, το 26% των ερωτηθέντων δεν είχαν άποψη, το 22% διαφώνησαν, το 20% συμφώνησαν, το 20% διαφώνησαν απόλυτα και το 12% συμφώνησαν απόλυτα. Με βάση λοιπόν αυτά τα αποτελέσματα φαίνεται ότι το 32% των υποκειμένων της έρευνας θα προτιμούσε να επενδύσει σε bitcoins παρά σε οτιδήποτε άλλο, όπως ομόλογα, μετοχές ή ακίνητα, ενώ το 42% φάνηκε αρνητικό να επενδύσει στα bitcoins. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 18.

Θα προτιμούσα να επενδύσω στο «bitcoin» παρά σε οτιδήποτε άλλο (μετοχές, ομόλογα, ακίνητα).
50 απαντήσεις

Διάγραμμα 18. Είναι προτιμότερη η επένδυση σε bitcoins παρά σε οτιδήποτε άλλο.

Στην τελευταία δήλωση, σχετικά με το εάν θεωρούν ότι το bitcoin είναι μια φούσκα που θα σκάσει σε μερικά χρόνια, το 28% των υποκειμένων του δείγματος δεν είχαν άποψη, το 24% συμφώνησαν, το 20% συμφώνησαν απόλυτα, το 16% διαφώνησαν και το 12% διαφώνησαν απόλυτα. Συνεπώς, το 44% των ερωτηθέντων πιστεύει πως το bitcoin είναι όντως μια φούσκα που θα σκάσει σε μερικά χρόνια, ενώ το 28% πιστεύει ότι το bitcoin έχει μέλλον. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 19.

Διάγραμμα 19. Το bitcoin είναι μια φούσκα που θα σκάσει.

7.3 Γενικές Παρατηρήσεις και Σχόλια

Από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, τα οποία παρουσιάστηκαν στο πρώτο μέρος της έρευνας, φαίνεται το προφίλ των ερωτηθέντων. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε κυρίως από άντρες και άτομα όλων των ηλικιών, με υψηλό επίπεδο μόρφωσης. Με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά προκύπτει ότι οι περισσότεροι που ασχολούνται με τεχνολογικά προϊόντα και γνωρίζουν την ύπαρξη του bitcoin ή άλλων κρυπτονομισμάτων, είναι κυρίως άνδρες. Επίσης, το ότι τα υποκείμενα του δείγματος προέρχονται από όλες τις ηλικιακές ομάδες, δηλώνει ότι η ηλικία δεν αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για να ασχοληθεί κανείς με την τεχνολογία.

Από το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου προκύπτει ότι τα άτομα αυτά διεκπεραιώνουν συχνά τις τραπεζικές τους συναλλαγές διαδικτυακά. Είναι αντιληπτό ακόμα, ότι οι περισσότεροι έχουν ακούσει για το bitcoin εδώ και καιρό, με κύριες πηγές

ενημέρωσης τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τους φίλους. Επιπρόσθετα, οι περισσότεροι ερωτηθέντες δεν έχουν χρησιμοποιήσει το bitcoin και είναι αρνητικοί στο να το χρησιμοποιήσουν. Αυτό, ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι στο δείγμα περιλαμβάνονται και άτομα που χρησιμοποιούν άλλα κρυπτονομίσματα, τα οποία μπορούν να θεωρηθούν «ανταγωνιστές» του bitcoin ή σε κάποιο αρνητικό αντίκτυπο που υπέστη η φήμη του κρυπτονομίσματος.

Σχετικά με το ποιο είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του bitcoin, οι απόψεις φάνηκε να ποικίλουν με τα μεγαλύτερα ποσοστά να συγκεντρώνουν οι απαντήσεις που αφορούσαν μειωμένα έξοδα προς διαμεσολαβητές, ανεξαρτησία από κεντρικές αρχές και ανωνυμία και ιδιωτικότητα στις συναλλαγές. Αναφορικά με το μεγαλύτερο μειονέκτημα, οι απόψεις ήταν πιο ομόφωνες, θέτοντας τους κινδύνους στην ασφάλεια και την μεταβλητότητα της τιμής ως την επικρατέστερη αδυναμία. Ταυτόχρονα, ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων συγκαταλέγουν ανάμεσα στα βασικά μειονεκτήματα του bitcoin το ότι διευκολύνει παράνομες δραστηριότητες.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο αν το bitcoin θα διευκόλυνε περισσότερο τις συναλλαγές, αλλά και από το εάν το παραδοσιακό χρήμα προσδίδει περισσότερη σιγουριά στον κάτοχό του, είναι προφανές ότι οι Κύπριοι εμπιστεύονται και θεωρούν πιο εύχρηστο το παραδοσιακό χρήμα παρά το bitcoin. Βέβαια, αυτό έρχεται σε αντίθεση με την απάντηση που έδωσαν οι ερωτηθέντες για το αν θα ήταν προτιμότερη η κατοχή ψηφιακού πορτοφολιού αντί ενός κανονικού με την πλειοψηφία να συμφωνεί. Συνεπώς, οι Κύπριοι θα προτιμούσαν να συναλλάσσονται έχοντας ψηφιακά πορτοφόλια, αν και νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια χρησιμοποιώντας το παραδοσιακό χρήμα.

Επιπλέον, η έρευνα έδειξε ότι οι Κύπριοι είναι πρόθυμοι να αξιοποιήσουν το bitcoin για επενδυτικούς σκοπούς, παρά για καθημερινές συναλλαγές. Θα τους ενδιέφερε επομένως, να επενδύσουν στο bitcoin για να κερδίσουν χρήματα από τις αυξομειώσεις στην τιμή του. Αυτό το αποτέλεσμα συνάδει και με την απάντηση που έδωσαν οι ερωτηθέντες σε άλλη ερώτηση λέγοντας ότι το κυριότερο μειονέκτημα του ψηφιακού

νομίσματος είναι η αστάθεια στην τιμή του. Εντούτοις, το bitcoin δεν αποτελεί την επικρατέστερη επενδυτική επιλογή, μιας και η πλειοψηφία απάντησε αρνητικά στο εάν θα προτιμούσε να επενδύσει σε bitcoin αντί σε κάποιο άλλο επενδυτικό στοιχείο.

Συνοψίζοντας, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, με ποσοστό 58% πιστεύει ότι το bitcoin μπορεί να διαδοθεί στην Κύπρο την επόμενη δεκαετία, με την προϋπόθεση ότι θα εξαπλωθεί και στις υπόλοιπες χώρες. Εάν στο ποσοστό αυτό προστεθεί και το ποσοστό των πολύ αισιόδοξων (16%) που πιστεύουν ότι η εξάπλωση είναι ένα σίγουρο γεγονός, τότε μόνο το ένα τέταρτο περίπου του πληθυσμού φαίνεται να έχει αρνητικές βλέψεις για το μέλλον του bitcoin στην Κύπρο, όταν και εφόσον γίνει ευρέως αποδεκτό. Συγχρόνως όμως, οι περισσότεροι πιστεύουν ότι το bitcoin είναι μια φούσκα που θα σκάσει. Λαμβάνοντας υπόψη αυτό, αλλά και το γεγονός ότι το 54% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι δε χρησιμοποίησαν και δε σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν το bitcoin, είναι εμφανές ότι ο κόσμος είναι αρνητικός στο να εμπιστευθεί τις καθημερινές συναλλαγές του στο bitcoin, μιας και στο αυριανό μέλλον το κρυπτονόμισμα, ίσως να μην έχει τέτοια δημοτικότητα.

7.4 Εμβάθυνση στα Δεδομένα και Συσχέτιση με Διεθνή Βιβλιογραφία

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν, ότι οι πλείστοι Κύπριοι που γνωρίζουν την ύπαρξη του bitcoin έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, γεγονός που τους επιτρέπει να ασχοληθούν με τα τεχνολογικά μέσα και τις καινοτόμες εξελίξεις. Είναι απαραίτητη προϋπόθεση άλλωστε, μια προϋπάρχουσα εξοικείωση στη χρήση τεχνολογικών μέσων, όπως ηλεκτρονικοί υπολογιστές ή κινητά, ώστε να μπορέσει να διαχειριστεί και να αποκτήσει κανείς bitcoins. Παρουσιάζεται επίσης, υπερίσχυση στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από το ανδρικό φύλο. Αυτό ήταν αναμενόμενο, μιας και ο ανδρικός πληθυσμός έχει την τάση να δείχνει ενδιαφέρον στις επενδύσεις και στα τεχνολογικά δρώμενα. Εξίσου σημαντικό είναι ότι μέρος του δείγματος αποτέλεσαν άτομα από όλες τις ηλικιακές βαθμίδες. Αυτό δηλώνει ότι η ηλικία, δεν μπορεί να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα στο να ασχοληθεί κανείς με τα τεχνολογικά τεκταινόμενα της

εποχής του, δεδομένου βέβαια ότι έχει τις απαραίτητες γνώσεις και τριβή με την τεχνολογία.

Συνάμα, συμπεραίνεται ότι οι πλείστοι από τους ερωτηθέντες ήδη διεκπεραιώνουν τις τραπεζικές τους συναλλαγές διαδικτυακά. Από αυτό, συνεπάγεται ότι πολλοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν το ψηφιακό νόμισμα εάν το θελήσουν, αφού πλέον οι περισσότεροι είναι εξοικειωμένοι με την ηλεκτρονική χρήση του χρήματος, η οποία πριν κάποια χρόνια ήταν κάτι άγνωστο και πρωτόγνωρο. Κάτι αντίστοιχο αναφέρει και ο Rose (2015), ο οποίος λέει ότι πριν μερικά χρόνια, πολλοί δίσταζαν να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο και ειδικότερα να διεκπεραιώσουν συναλλαγές μέσα από αυτό. Σήμερα όμως, οι πλείστοι αποπερατώνουν διαδικτυακά τις συναλλαγές τους, γεγονός που παραπέμπει στο συμπέρασμα ότι κάτι ανάλογο θα γίνει και με το bitcoin. Παρά τη διστακτικότητα που πιθανόν να υπάρχει στην αντίληψη του κοινού, φαίνεται ότι το ψηφιακό νόμισμα, είτε αυτό είναι το bitcoin ή οποιοδήποτε άλλο κρυπτονόμισμα, θα υπερισχύσει των υπόλοιπων εθνικών νομισμάτων στις διαδικτυακές συναλλαγές (Rose, 2015).

Επιπρόσθετα, η εξοικείωση του κοινού με την τεχνολογία μαρτυρεί ότι υπάρχουν ήδη οι συνθήκες διευκόλυνσης. Σύμφωνα με την έρευνα των Gunawan και Novendra (2017), οι οποίοι μελέτησαν την αποδοχή του bitcoin στην Ινδονησία, οι συνθήκες διευκόλυνσης μαζί με τις προσδοκίες απόδοσης, συνιστούν τους κύριους παράγοντες που επηρεάζουν τον χρήστη στην αποδοχή της νέας τεχνολογίας bitcoin. Επιπρόσθετοι παράγοντες, όπως επεσήμαναν είναι οι προσδόκιμες προσπάθειες και η κοινωνική επιρροή. Εφόσον το δείγμα της παρούσας έρευνας φαίνεται να υποστηρίζεται από τις κατάλληλες εγκαταστάσεις και υποδομές για να έχει πρόσβαση στην τεχνολογία του bitcoin, τώρα θα πρέπει να εξακριβωθεί κατά πόσο ικανοποιούνται οι προσδοκίες απόδοσης, αν έγιναν προσδόκιμες προσπάθειες και αν η κοινωνική επιρροή είναι θετική στην παρούσα φάση στην Κύπρο.

Στα αποτελέσματα εντοπίστηκε ότι για τους Κύπριους, έχει καταλυτική σημασία η εμπλοκή των τραπεζών στις συναλλαγές τους. Αυτό μαρτυρείται από το ότι θεωρούν

το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του bitcoin, τα μειωμένα κόστη και τις προμήθειες που λαμβάνουν οι τράπεζες και τυχόν διαμεσολαβητές. Ακόμα, πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν ως μεγαλύτερο πλεονέκτημα την αποκεντρωμένη φύση του νομίσματος, το οποίο είναι ανεξάρτητο από Κεντρικές Τράπεζες. Επίσης, η ιδιωτικότητα και η ανωνυμία των συναλλαγών φάνηκε σημαντική για το κοινό, μιας και η ενδεδειγμένη εξερεύνηση των εμβασμάτων και των πληρωμών όπως και άλλες τραπεζικές διαδικασίες, πολλές φορές δυσανασχετεί τον απλό κόσμο, που δεν αντιλαμβάνεται το λόγο ύπαρξής τους. Το αποτέλεσμα αυτό συνάδει με όσα διατύπωσε η Parker (2018), ότι δηλαδή το bitcoin προσέλκυσε όσους δεν εμπιστεύονται κυβερνήσεις και μεγάλες τράπεζες.

Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι έπειτα από το «κούρεμα» των τραπεζικών καταθέσεων το 2013, η εμπιστοσύνη του κόσμου στο τραπεζικό σύστημα κλονίστηκε. Πολλοί αναζητούσαν και αναζητούν μέχρι και σήμερα μια διέξοδο στην αποταμίευση των χρημάτων τους, ψάχνοντας ένα αποκεντρωμένο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με μειωμένο ρόλο στους παραδοσιακούς διαμεσολαβητές. Με αυτό τον τρόπο ερμηνεύονται τα προηγούμενα αποτελέσματα, ενώ στον αντίποδα, ορισμένοι θεωρούν την απουσία ρυθμιστικών αρχών, ως το μεγαλύτερο μειονέκτημα του bitcoin. Αυτό δηλώνει ότι για κάποιους είναι σημαντικό να υπάρχει ο παραδοσιακός έλεγχος, παραμένοντας πιστοί στα υφιστάμενα καθεστώτα.

Ακολούθως, αρκετοί δεν εμπιστεύονται το bitcoin, διότι πιστεύουν πως χρησιμοποιείται σε παράνομες δραστηριότητες. Να σημειωθεί ότι ακόμα και μερικοί από αυτούς που το εμπιστεύονται φαίνεται να πιστεύουν ότι όντως διευκολύνει παράνομες δραστηριότητες. Όπως επισημαίνει και η Αστυνομία Κύπρου (Απέητου και Αναστασίου, 2018), η ενσωματωμένη ανωνυμία των κρυπτονομισμάτων, αντιπροσωπεύει σημαντικές προκλήσεις. Όσοι φοροδιαφεύγουν, οι εγκληματίες, αυτοί που χρηματοδοτούν τους τρομοκράτες και αυτοί που ασχολούνται με το ξέπλυμα χρήματος έχουν πλέον ένα νέο ισχυρό εργαλείο, τα κρυπτονομίσματα. Αυτό το στηρίζει σε πρόσφατη κυβερνοεπίθεση, η Αστυνομία Κύπρου (Απέητου και Αναστασίου, 2018), στην οποία κακόβουλο λογισμικό απαιτούσε την καταβολή «λύτρων» σε bitcoin.

Εκτός από την Αστυνομία Κύπρου, πολλές άλλες χώρες φαίνεται να ανησυχούν εξίσου για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, το παράνομο εμπόριο προϊόντων, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη φοροαποφυγή και την καθαρή κερδοσκοπία από τα κρυπτονομίσματα. Ο Werbach (2019) αναφέρει χαρακτηριστικά πως οι ανησυχίες σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την προστασία των καταναλωτών και την οικονομική σταθερότητα δεν εξαφανίζονται ακόμη και όταν η κρυπτογραφία λειτουργεί όπως υποσχέθηκε. Συνεπώς, τα θέματα αυτά δεν πρόκειται να εκλείψουν ακόμα και εάν τα κρυπτονομίσματα δεν υπήρχαν.

Την ίδια στιγμή, όσοι ασχολούνται με το bitcoin δηλώνουν ότι ο κόσμος δεν εμπιστεύεται το νόμισμα, εξαιτίας της έλλειψης εξοικείωσης και κατανόησης του τρόπου λειτουργίας του. Είναι γεγονός ότι η άγνοια ορισμένες φορές οδηγεί σε λανθασμένες εντυπώσεις. Οι περισσότεροι όπως εντοπίστηκε στην παρούσα έρευνα, έχουν ξανακούσει για το bitcoin, δεν είναι όμως βέβαιο ότι γνωρίζουν πραγματικά πως λειτουργεί, αφού δήλωσαν ότι δεν το έχουν ξαναχρησιμοποιήσει. Ο μικρός αριθμός συνεπώς προσδόκιμων προσπαθειών, υποδηλώνει ότι οι Κύπριοι δεν μπορούν να εμπιστευθούν ακόμα μια νέα τεχνολογία που δε γνωρίζουν πως ακριβώς λειτουργεί, ειδικά όταν δε χρησιμοποιείται μέχρι στιγμής από την πλειοψηφία.

Παράλληλα, μαζί με τις προσδόκιμες προσπάθειες, οι οποίες φάνηκε να μη βρίσκονται σε καλό επίπεδο, τα αποτελέσματα έδειξαν πως ούτε οι προσδοκίες απόδοσης βοηθούν στην απήχηση του bitcoin. Σύμφωνα με την έρευνα που έγινε για την αποδοχή του bitcoin στην Ινδονησία, οι προσδοκίες απόδοσης αντιπροσωπεύουν την εμπιστοσύνη του χρήστη στην τεχνολογία και τα αναμενόμενα οφέλη από τη χρήση της τεχνολογίας από άποψη ευκολίας και ταχύτητας της συναλλαγής (Gunawan & Novendra, 2017). Στην περίπτωση της Κύπρου, οι απαντήσεις σχετικά με την ελευθερία στην πληρωμή χωρίς εμπόδια και περιορισμούς λόγω αργιών και δυσκολιών στη διέλευση συνόρων, καθώς και ασφαλείς πληρωμές λόγω της κρυπτογράφησης, συγκέντρωσαν τα χαμηλότερα ποσοστά για το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του bitcoin.

Τα αποτελέσματα φανέρωσαν επίσης, ότι ο κόσμος δεν εμπιστεύεται ακόμα το bitcoin, λόγω της αστάθειας που παρουσιάζεται στην τιμή του. Οι συνεχείς αυξομειώσεις και διακυμάνσεις στην τιμή του, δεν επιτρέπουν στο κοινό να το εντάξει στις καθημερινές συναλλαγές του. Εξάλλου, η παρούσα έρευνα κατέδειξε ότι οι Κύπριοι στο παρόν στάδιο προτιμούν να αξιοποιούν το bitcoin για επενδυτικούς σκοπούς. Βέβαια, ακόμα και να θέλουν να το αξιοποιήσουν για καθημερινές συναλλαγές, δεν είναι πολύ εφικτό μιας και οι κυπριακές εταιρείες που το αποδέχονται μέχρι στιγμής είναι ελάχιστες. Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι οι Κύπριοι είναι διατεθειμένοι να επενδύσουν στο bitcoin για να κερδίσουν χρήματα από τις αυξομειώσεις στην τιμή του, αγοράζοντάς το όταν η τιμή του είναι σε χαμηλά επίπεδα και πουλώντας το όταν φθάνει σε υψηλά επίπεδα.

Αυτό έρχεται να το στηρίξει και ο Rose (2015), ο οποίος αναφέρει ότι τα χρήματα πρέπει να χρησιμεύουν ως ένα αξιόπιστο μέσο ανταλλαγής και αποθήκευσης σταθερής αξίας. Το bitcoin θα ευδοκιμήσει, εάν και εφόσον ο αριθμός των επιχειρήσεων και οι άνθρωποι που δέχονται τα bitcoins ως μέσο πληρωμής, αυξηθούν (Rose, 2015). Για να γίνει αυτό θα πρέπει όλοι να είναι πεπεισμένοι ότι είναι ένα νόμιμο, ασφαλές και με αξία νόμισμα (Rose, 2015). Η αστάθεια στην αποθήκευση αξίας είναι αυτή που ίσως προκαλέσει δυσπιστία και έλλειψη εμπιστοσύνης (Rose, 2015). Το ίδιο επεσήμαναν και οι Mai et al. (2018) λέγοντας ότι η νομισματική αξία του bitcoin μπορεί να θεωρηθεί ως υποκατάστατο για την εμπιστοσύνη της αγοράς και την αντιληπτή χρησιμότητα του ψηφιακού νομίσματος.

Το θέμα της εμπιστοσύνης έθιξε και ο Cretien (2018), ο οποίος αναφέρει ότι είναι το κλειδί για την αποδοχή οποιασδήποτε μορφής νομισμάτων. Αυτό που παίζει ρόλο στην αξία ενός νομίσματος, είναι η εμπιστοσύνη που διακατέχει τον κόσμο για αυτό (Cretien, 2018). Στην περίπτωση της Κύπρου, η έρευνα φανέρωσε ότι η ευμετάβλητη αξία του κρυπτονομίσματος δεν επέτρεψε στους Κύπριους να το εμπιστευθούν προς το παρόν για καθημερινές συναλλαγές. Μέχρι στιγμής, ο κύριος λόγος για τον οποίο μπορούν να αξιοποιήσουν το bitcoin είναι για επενδυτικούς σκοπούς, όταν τους το επιτρέπει η τιμή του νομίσματος.

Αναλύοντας τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε επίσης, ότι οι πλείστοι έχουν ακούσει για το bitcoin εδώ και καιρό. Κυριότερη πηγή ενημέρωσης για την ύπαρξη του κρυπτονομίσματος αποτέλεσαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μαζί με την προφορική διάδοση μεταξύ φίλων και παρεών. Η Κύπρος είναι ένα μικρό νησί, με σχετικά λίγους κατοίκους που οι οικογενειακές συνάξεις δεν εκλείπουν, όπως ούτε και οι μαζικές συγκεντρώσεις. Οι συχνές συναναστροφές με οικογένεια, φίλους, συναδέλφους και γνωστούς χαρακτηρίζουν τον κυπριακό λαό. Είναι εύκολο συνεπώς, με την πρώτη ευκαιρία να διαδοθεί και να αποτελέσει τάση το οτιδήποτε μεταξύ του κοινού.

Ταυτόχρονα, αν αναλογιστεί κανείς τις διαστάσεις που πήραν τη σημερινή εποχή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στη ζωή μας, είναι επόμενο να αποτελούν συγχρόνως, πρώτιστη πηγή ενημέρωσης των χρηστών για κάθε λογής θέμα της επικαιρότητας. Όπως επεσήμαναν οι Mai et al. (2018), τα κοινωνικά μέσα μπορούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη περί του θέματος και να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στην αποδοχή του νέου νομίσματος από το κοινό. Άλλωστε, όπως αναφέρουν τα κοινωνικά μέσα χρησιμεύουν ως κανάλι μέσω του οποίου οι πληροφορίες και οι προσδοκίες αντανακλώνται στην τιμή του bitcoin, χάρη στις έντονες δυναμικές αλληλεπίδρασης (Mai et al., 2018). Εν ολίγοις λοιπόν, τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης και η αύρα που επικρατεί εκεί για το bitcoin, παρουσιάζεται ως καταλυτικός παράγοντας για τη διαμόρφωση της άποψης των Κυπρίων.

Η τηλεόραση αποτέλεσε ακόμα μια πηγή ενημέρωσης του πληθυσμού για το bitcoin. Πιθανώς, οι συχνές διαφημίσεις από την εταιρεία Neo & Bee που θα πρωτοεισήγαγε στην Κύπρο το bitcoin το 2014, να είχαν απήχηση στο καταναλωτικό κοινό. Εξάλλου, αν αναλογιστεί κανείς τη μαζική απάτη που υπέστη το κυπριακό καταναλωτικό κοινό από την εν λόγω εταιρεία, είναι λογικό η εμπειρία να έμεινε αξέχαστη. Ίσως, αυτή η αρνητική εμπειρία να στιγμάτισε το bitcoin στο μυαλό των Κυπρίων, οι οποίοι όπως καταδεικνύει η παρούσα έρευνα διατηρούν μια αρνητική στάση στο να το χρησιμοποιήσουν. Η απάτη που έγινε, ενδεχομένως να απασχόλησε μέρος του δείγματος, το οποίο να ενημερώθηκε για το τί είναι πραγματικά το ψηφιακό χρήμα και να αποφάσισε να στρέψει το βλέμμα του σε άλλα κρυπτονομίσματα.

Αυταπόδεικτο συμπέρασμα αποτελεί επίσης, το ότι παρόλο που οι Κύπριοι εμπιστεύονται το παραδοσιακό χρήμα περισσότερο από το bitcoin, δεν είναι αρνητικοί στο να αντικαταστήσουν το πορτοφόλι που έχουν στη τσέπη τους, με ένα ψηφιακό πορτοφόλι. Είναι διατεθειμένοι να θυσιάσουν το κοινό πορτοφόλι με ένα ψηφιακό και να διεκπεραιώνουν τις καθημερινές τους συναλλαγές με ψηφιακό χρήμα. Οι Κύπριοι που είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία, δε θα αποστασιοποιηθούν σε περίπτωση που η ψηφιοποίηση των χρημάτων τους κτυπήσει την πόρτα. Η αναποφασιστικότητα μάλιστα μερικών στο να απαντήσουν με σιγουριά σε ερωτήσεις σχετικά με το τι πιστεύουν, απαντώντας ότι δεν έχουν άποψη, υποδηλοί ότι εάν και εφόσον φθάσει ο ψηφιακός μετασχηματισμός στην Κύπρο, πιθανόν να ακολουθήσουν την τάση.

Στο σημείο αυτό παρουσιάζεται λοιπόν ο τέταρτος παράγοντας, η κοινωνική επιρροή, που έλαβαν υπόψη οι Gunawan και Novendra (2017) για να διαπιστωθεί τί επηρεάζει την απήχηση του bitcoin στην Ινδονησία. Τον ίδιο παράγοντα ανέλυσαν και οι Muchlis et al. (2018), τονίζοντας ότι οι νόρμες της κοινωνίας επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την απόφαση ενός ατόμου για το εάν θα επενδύσει σε bitcoin ή όχι. Η ανάγκη για συμμόρφωση με την κοινωνία, οδηγεί τους ανθρώπους να παίρνουν είτε πληροφορίες από τα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης, είτε να ακολουθούν τυφλά τους υπόλοιπους επενδυτές bitcoin (Muchlis et al., 2018). Δεδομένου ότι όλοι οι στενοί φίλοι και συγγενείς επωφελούνται από την επένδυσή τους στα κρυπτονομίσματα bitcoin, μπορεί να οδηγήσει κάποιο άτομο στο να αντιδράσει άμεσα επενδύοντας και αυτός στα bitcoin, ώστε να γίνει αποδεκτός από την κοινωνία και να συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο συμπεριφέρονται οι υπόλοιποι άνθρωποι γύρω του (Muchlis et al., 2018).

Η παρούσα έρευνα καταδεικνύει ότι αυτός είναι και ο κυριότερος παράγοντας για την απήχηση του bitcoin στην Κύπρο. Πράγματι, οι Κύπριοι φαίνεται να αισθάνονται ασφαλείς όταν συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους κοινωνικούς κανόνες και δεν παρεκκλίνουν από αυτούς. Μέχρι στιγμής η πλειοψηφία δεν αποδέχτηκε το bitcoin, συνεπώς δεν επικρατεί μια θετική στάση προς το νέο αυτό κρυπτονομίσμα. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται είτε στην αρνητική εμπειρία που έλαβε χώρα το 2014 στην

Κύπρο με την εταιρεία Neo & Bee, είτε λόγω της ευμετάβλητης τιμής του νομίσματος που εμπόδισε πολλές εταιρείες να το εμπιστευθούν, ώστε να το μεταδώσουν στην κυπριακή καταναλωτική αγορά.

Μπορεί λοιπόν οι Κύπριοι να μην μπορούν να εμπιστευθούν ακόμα αυτή την καινοτόμα τεχνολογία και οι περισσότεροι να θεωρούν ότι είναι μια φούσκα που θα σκάσει, εντούτοις οι πλείστοι δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο τα εθνικά νομίσματα μελλοντικά να αντικατασταθούν με ψηφιακά νομίσματα. Είναι πολύ σημαντικό μάλιστα, ότι οι περισσότεροι Κύπριοι πιστεύουν σε ένα ευοίωνο μέλλον για το bitcoin, εάν και εφόσον βέβαια διαδοθεί στις υπόλοιπες χώρες. Ανέκαθεν, η Κύπρος ακολουθούσε τα χνάρια μεγάλων χωρών. Εάν επομένως ένα ψηφιακό νόμισμα γίνει ευρέως αποδεκτό στο καταναλωτικό κοινό, ο Κύπριος καταναλωτής δεν πρόκειται να παρεκκλίνει από τις κοινωνικές επιρροές.

7.5 Εισηγήσεις και Κατευθύνσεις Πολιτικής

Η παρούσα έρευνα, θα μπορούσε να έχει πιο ακριβή και εμπειριστατωμένα αποτελέσματα, εάν τα υποκείμενα είχαν συνειδητή άποψη για τα ερωτήματα. Πολλές φορές, η απάντηση «δεν έχω άποψη», συγκέντρωνε αρκετά σημαντικό ποσοστό, μαρτυρώντας ότι πολλοί δεν έχουν ξεκάθαρη γνώμη, είτε επειδή δεν τους ενδιαφέρει το θέμα, είτε επειδή δεν έτυχε να λάβουν κατά νου το θέμα για να διαμορφώσουν άποψη. Θα ήταν συνεπώς καλό, να επεκταθεί η έρευνα σε μεγαλύτερο δείγμα, ώστε τα αποτελέσματα να είναι πιο κατατοπιστικά και αντιπροσωπευτικά.

Επιπρόσθετα, η εμπλοκή στο δείγμα ατόμων που δεν ασχολούνται με την τεχνολογία, θα έδινε μια ακόμα πιο ξεκάθαρη εικόνα για πιθανή μελλοντική αποδοχή του bitcoin από όλους τους Κύπριους. Εντούτοις, τη δεδομένη στιγμή που ακόμα δεν έχει γίνει ευρέως γνωστό στην Κύπρο το bitcoin, η εμπλοκή στο δείγμα ατόμων που αγνοούν την ύπαρξη του κρυπτονομίσματος, θα καθιστούσε τα αποτελέσματα επισφαλή και μη βάσιμα. Συνεπώς, η παρούσα έρευνα μπορεί να αποτελέσει το πρώτο βήμα για μια μελλοντική έρευνα, όταν το bitcoin θα διαδοθεί ακόμα περισσότερο στο καταναλωτικό

κοινό. Έτσι, μια μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να συμπεριλάβει μεγαλύτερο πληθυσμό στο δείγμα και να γίνει τυχαία δειγματοληψία και όχι να επιλεγεί δείγμα σκοπιμότητας ατόμων που ασχολούνται με την τεχνολογία και έχουν ξανακούσει για αυτό το νόμισμα. Ταυτόχρονα, μελλοντικά θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί εάν αυτοί που χρησιμοποιούν το bitcoin είναι ευχαριστημένοι, εάν θα το συνιστούσαν σε άλλους και γιατί.

Συνοψίζοντας, το ηλεκτρονικό νόμισμα bitcoin είναι μια νέα μορφή απάτης, φούσκα ή το νόμισμα της νέας γενιάς; Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, αλλά και η διεθνής βιβλιογραφία, υποδηλούν ότι ίσως το bitcoin να μην είναι το νόμισμα της νέας γενιάς, όμως η τεχνολογία blockchain και η ιδέα για ένα ψηφιακό νόμισμα είναι σίγουρα η βάση για μια νέα μορφή χρήματος. Κατά την άποψη της ερευνήτριας, το bitcoin δε θα γίνει αποδεκτό στην Κύπρο, λόγω της υψηλής μεταβλητότητας που χαρακτηρίζει την τιμή του. Εντούτοις, η ερευνήτρια πιστεύει πως η ψηφιοποίηση του χρήματος, ένα φαινόμενο που θα ακολουθήσει τα επόμενα χρόνια, θα γίνει αποδεκτό στην Κύπρο και ίσως ναι το ψηφιακό χρήμα να είναι το νόμισμα της νέας γενιάς.

Κεφάλαιο 8

Συμπεράσματα

Η έρευνα που έγινε στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, έδωσε μια πρώτη απάντηση στο πόσο έτοιμοι είναι οι Κύπριοι καταναλωτές να δεχθούν το bitcoin. Καταρχήν, στο ερευνητικό ερώτημα σε ποιο βαθμό χρησιμοποιείται σήμερα στην κυπριακή αγορά το νέο ψηφιακό κρυπτονόμισμα bitcoin και ποιοι λόγοι συντείνουν στο να χρησιμοποιείται σε αυτό το βαθμό, φαίνεται ότι το bitcoin δεν χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στις καθημερινές συναλλαγές των Κυπρίων. Η έρευνα κατέδειξε ότι οι Κύπριοι στο παρόν στάδιο προτιμούν να αξιοποιούν το bitcoin, κυρίως για επενδυτικούς σκοπούς. Ακόμα και να θέλουν να το αξιοποιήσουν για καθημερινές συναλλαγές, δεν είναι εφικτό μιας και οι κυπριακές εταιρείες που το αποδέχονται μέχρι στιγμής είναι ελάχιστες.

Παράλληλα, οι Κύπριοι δεν εμπιστεύονται ακόμα το bitcoin, λόγω της αστάθειας που παρουσιάζεται στην τιμή του. Οι συνεχείς αυξομειώσεις και διακυμάνσεις δεν επιτρέπουν στο κοινό να το εντάξει στις καθημερινές συναλλαγές, ενώ συγχρόνως τα προσδόκιμα ωφελήματα φαίνεται να μην υπερσχύουν αυτά του παραδοσιακού χρήματος. Παρόλο που υπάρχουν οι συνθήκες διευκόλυνσης και τα τεχνολογικά μέσα, δεν έχουν γίνει ακόμα αρκετές προσδόκιμες προσπάθειες για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού. Η έλλειψη εμπιστοσύνης και η δυσπιστία αποτέλεσαν ανασταλτικό παράγοντα για μια θετική στάση της κοινωνίας προς το νέο αυτό κρυπτονόμισμα. Η ανάγκη για συμμόρφωση με την κοινωνία, φαίνεται να είναι ο κυριότερος παράγοντας για την απήχηση του bitcoin στην Κύπρο.

Τα αποτελέσματα μαρτυρούν ότι οι Κύπριοι αισθάνονται ασφαλείς όταν συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους κοινωνικούς κανόνες και δεν παρεκκλίνουν από αυτούς. Πάνω σε αυτή τη βάση, απαντήθηκε και το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που αφορούσε στο κατά πόσο είναι αποδεκτή η κυπριακή κοινωνία στην υιοθέτηση αυτού του νέου μέσου συναλλαγής για τα επόμενα χρόνια. Μέσα από την παρούσα έρευνα φάνηκε ότι εάν ένα ψηφιακό νόμισμα γίνει ευρέως αποδεκτό στο καταναλωτικό κοινό, ο Κύπριος καταναλωτής δεν πρόκειται να παρεκκλίνει και να μην ακολουθήσει τα χνάρια άλλων κοινοτήτων. Άλλωστε, οι περισσότεροι Κύπριοι πιστεύουν σε ένα ευοίωνο μέλλον για το bitcoin, εάν και εφόσον διαδοθεί στις υπόλοιπες χώρες.

Εν κατακλείδι, το bitcoin μπορεί να μην κέρδισε ακόμα την εμπιστοσύνη του κυπριακού καταναλωτικού κοινού, ωστόσο οι Κύπριοι είναι θετικοί σε μια πιθανή μελλοντική ψηφιοποίηση του χρήματος. Άλλωστε, στην εποχή ενός ψηφιακού μετασχηματισμού, η τεχνολογία blockchain, μαζί με την τεχνητή νοημοσύνη και άλλες καινοτομίες, ξεκίνησαν να μεταβάλλουν ριζικά τις οικονομίες και τις κοινωνίες. Είναι προφανές, πως σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οι χώρες που δε θα ακολουθήσουν θα αντιμετωπίσουν προβλήματα επιβίωσης στην παγκόσμια αγορά. Συνεπώς, το θέμα ψηφιοποίησης του χρήματος χρήζει περαιτέρω διερεύνησης, καθώς θα πρέπει να μελετηθεί εάν άτομα που δεν ασχολούνται με την τεχνολογία είναι εξίσου πρόθυμοι να συμβαδίσουν με τα τεχνολογικά δρόμενα ή εάν θα αποδοκιμάσουν το άγνωστο.

Βιβλιογραφία

Απέητου, Σ. και Αναστασίου, Κ. (2018), «Τα κρυπτονομίσματα στη ζωή μας. Το μέλλον του συστήματος πληρωμών;», *Αστυνομικά Χρονικά*, Τεύχος 2/2018, σελ. 8-10.

Astuti, R.W. and Fazira, N. (2018), *The Effect of Cryptocurrency on Exchange Rate of China: Case Study of Bitcoin*, MPRA paper: Universitas Gadjah Mada.

Beigel, O. (2020), «Who Accepts Bitcoins in 2020? List of 20+ Major Companies», <https://99bitcoins.com/bitcoin/who-accepts/> [accessed: 10/04/2020].

Bradbury, D. (2014), «Games Giant Zynga Starts Playing With Bitcoin», <https://www.coindesk.com/games-giant-zynga-playing-bitcoin>, [accessed: 02/04/2020].

Γκότσης, Χ. (1986), «Ορισμός Και Λειτουργίες Του Χρήματος», *Νομισματική Ι – Θεωρία του Χρήματος*, Αθήνα: Σταμούλης, σελ. 15-46.

Caetano, R. (2015), *Learning Bitcoin*, Birmingham: Packt Publishing.

Cretien, P.D. (2018), «Crypto currencies: Price & Pairs Trading», *Modern Trader*, (543), pp.70-73.

Dumitrescu, G.C. (2017), «Bitcoin – A Brief Analysis of the Advantages and Disadvantages», *Global Economic Observer*, 5 (2), pp. 63-71.

Ευρωκέρδος (2013), «Η Neo και Bee σε ξεχωριστό δείπνο γνωριμίας με ιδιοκτήτες ΜΜΕ», <http://www.eurokerdos.com/>, [accessed: 12/01/2019].

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2015), *Τι είναι το χρήμα*, Φρανκφούρτη: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2018), *Τι είναι το bitcoin*, Φρανκφούρτη: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

- Forbes (2014), «Microsoft Begins Accepting Bitcoin for Purchasing Digital Goods», *Forbes*, 11 December, p.1.
- Gandal, N., Hamrick, J.T., Moore, T. and Oberman, T. (2018), «Price manipulation in the Bitcoin ecosystem», *Journal of Monetary Economics*, 95(1), pp. 86-96.
- Gonzalez, M. (2018), *Blockchain in Japan*, Tokyo: EU-Japan Centre for Industrial Cooperation.
- Gordon, P. (2020), «ECB's Wiedemann Urges Euro-Area Banks to Battle Facebook's Libra», *Bloomberg*, 2 January, p.1.
- Gunawan, F.E. and Novendra, R. (2017), «An Analysis of Bitcoin Acceptance in Indonesia», *ComTech*, 8 (4), pp. 241-247.
- Hurlburt, G. and Bojanova, I. (2014), «Bitcoin: Benefit or Curse?», *IT Professional*, 16(3), pp.10-15.
- Inivity.io (2020), «All the cryptocurrency merchants and ATMs of the world in one map», <https://coinmap.org/>, [accessed: 11/04/2020].
- Karame, G. and Androulaki, E. (2016), *Bitcoin and Blockchain Security*, Norwood, MA: Artech House.
- Κιόχος, Π.Α., Παπανικολάου, Γ. (2011), *Χρήμα – Πίστη – Τράπεζες*, Αθήνα: Ελένη Κιόχου.
- Nakamoto, S. (2009), «Bitcoin: A Peer-to Peer Electronic Cash System», <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, [accessed: 02/04/2020].
- Nekhili, R. and Sultan, J. (2020), «Jump Driven Risk Model Performance in Cryptocurrency Market», *International Journal Of Financial Studies*. Published April, 1, on <https://www.mdpi.com/>.
- Mai, F., Shan, Z., Bai, Q., Wang, X. and Chiang, R. (2018), «How Does Social Media Impact Bitcoin Value? A Test of the Silent Majority Hypothesis», *Journal of Management Information Systems*, 35 (1), pp. 19-52.
- Marino, N., Lieser, J. and Clark, C. (2019), «The Dark Side of Bitcoin», *Computer & Internet Lawyer*, 36(1), pp. 4-9.

Mizrahi, A. (2017), «Bitcoin Cash Embassy to Open in Limassol, Cyprus», <https://news.bitcoin.com/bitcoin-cash-embassy-open-limassol-cyprus/>, [accessed: 13/01/2019].

Μιχάλαρος, Χ. (2020), ««Παρθένα γη» η Κύπρος για τα κρυπτονομίσματα», https://economytoday.sigmalive.com/crypto/17244_parthena-gi-i-kypros-gia-ta-kryptonomismata, [πρόσβαση: 11/04/2020].

Muchlis, G.H., Hafiz, C.M. and Amboala, T. (2018), «Exploring the Intention to Invest in Cryptocurrency: The Case of Bitcoin», *Proceedings of 2018 International Conference on Information and Communication Technology for the Muslim World*, 23-25 July 2018, IEEE, Kuala Lumpur, Malaysia.

M2PressWire (2019), «Global Cryptocurrency (Bitcoin, Ethereum, Ripple, Litecoin, Others) Market Analysis, Opportunities and Forecasts 2017-2024», *M2PressWire*. Published September, 3, on <https://www.researchandmarkets.com>.

O'Neill, D. (2018), «Why Switzerland wants to be the crypto nation», *Euromoney*, 49(595), p.25.

Parker, E. (2018), «Can China Contain Bitcoin?», *MIT Technology Review*, 121 (1), pp. 60-65.

Pavehouse, L. (2014), «We're Now Accepting Bitcoin on Dell.com», *Dell*. Published July, 18, on <https://blog.dell.com/en-us/news/>.

Prakash, S. (2014), «The Pros and Cons of Bitcoins», *Baseline*, 23 September, p.1.

Price, R. (2017), «Someone in 2010 Bought 2 Pizzas With 10,000 Bitcoins-Which Today Would Be Worth \$20 Million», *Business Insider*, 22 May, p.1.

PrimeTel (2018), «Η PrimeTel σε συνεργασία με τη Revolut φέρνει στην Κύπρο την πρώτη κάρτα Visa που σε επιβραβεύει με megabyte!», *PrimeTel*. Ανακτήθηκε Ιουνίου, 13, από <https://primetel.com.cy/about/press/>.

Rakuten (2015), «Rakuten to Accept Bitcoin on Global Marketplaces», *Business Wire*, 17 March, p.1.

Rose, C. (2015), «The Evolution of Digital Currencies: Bitcoin, A Cryptocurrency Causing A Monetary Revolution», *International Business & Economics Research Journal*, 14 (4), pp. 617-622.

Stegaroiu, C.E. (2017), «Bitcoin – The Currency of New Economy?», *Annals of 'Constantin Brancusi' University of Targu-Jiu. Economy Series*, Special Issue, pp. 114-119.

The Economist Open Future Initiative (2019), «The meaning of the blockchain - A book excerpt and interview with Kevin Werbach of the University of Pennsylvania», <https://www.economist.com/open-future/2019/01/08/the-meaning-of-the-blockchain>, [accessed: 13/01/2019].

The Law Library of Congress (2018), *Regulation of Cryptocurrency Around the World*, Washington: United States Congress.

Trautman, L.C. and Harrell, A.C. (2017), «Bitcoin Versus Regulated Payment Systems: What Gives?», *Cardozo Law Review*, 38 (3), pp. 1041-1097.

Παράρτημα Α

Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Τραπεζική και Χρηματοοικονομική του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου, για την εκπόνηση διατριβής με θέμα: «Το ηλεκτρονικό νόμισμα bitcoin στην Κυπριακή αγορά: μια νέα μορφή απάτης, φούσκα ή το νόμισμα της νέας γενιάς;» Μέσω του ερωτηματολογίου επιδιώκεται η καταγραφή του βαθμού διείσδυσης του ψηφιακού κρυπτονομίσματος «bitcoin» στην κυπριακή αγορά, σήμερα αλλά και μελλοντικά.

Με τον όρο «bitcoin» αναφερόμαστε εν ολίγοις, σε ένα ψηφιακό κρυπτονόμισμα, το οποίο δεν υπάρχει επισήμως σε καμία φυσική μορφή, κερμάτων ή χαρτονομισμάτων. Η παραγωγή του, η αποθήκευσή του, η διακίνησή του, και όλες οι συναλλαγές με αυτό γίνονται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή. Χρησιμοποιείται όπως τα μετρητά. Μπορεί να αποστέλλεται από χρήστη σε χρήστη για τις μεταξύ τους συναλλαγές, χωρίς να χρειάζονται μεσάζοντες, τράπεζες ή οποιοσδήποτε ενιαίος διαχειριστής.

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελείται από 12 ερωτήσεις και θα σας πάρει λιγότερο από 5 λεπτά για να το συμπληρώσετε. Παρακαλώ όπως απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που απευθύνονται σε εσάς προσπαθώντας να είστε όσο πιο ειλικρινείς μπορείτε. Είναι σημαντικό να ειπωθεί ότι το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι πληροφορίες που θα αναφέρετε θα είναι απολύτως εμπιστευτικές. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Μέρος Α΄: Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

Ηλικία

- 8 – 15
- 16 – 25
- 26 – 35
- 36 – 45
- 46 – 55
- 55+

Μορφωτικό Επίπεδο

- Διαβάζει και γράφει
- Απόφοιτος Δημοτικού
- Απόφοιτος Γυμνασίου
- Απόφοιτος Λυκείου
- Απόφοιτος Κολλεγίου
- Απόφοιτος Πανεπιστημίου – Πτυχίο
- Απόφοιτος Πανεπιστημίου – Μεταπτυχιακό

Μέρος Β΄: Ερωτηματολόγιο

1. Πόσο συχνά διεκπεραιώνετε τις τραπεζικές σας συναλλαγές διαδικτυακά (E-banking, Debit/Credit Card);
 - Ποτέ
 - Σπάνια
 - Συχνά
 - Καθημερινά
2. Πότε ακούσατε για πρώτη φορά για το «bitcoin»; (Εάν δεν έχετε ακούσει παρακαλώ συνεχίστε στην ερώτηση 4.)
 - Φέτος
 - Τα τελευταία 2 χρόνια
 - Τα τελευταία 5 χρόνια
 - Δεν έχω ξανακούσει
3. Από πού έχετε ακούσει για το ψηφιακό κρυπτονόμισμα «bitcoin»;
 - Από φίλους
 - Από μέσα κοινωνικής δικτύωσης
 - Από την τηλεόραση
 - Από αλλού (παρακαλώ διευκρινίστε) _____
4. Έχετε χρησιμοποιήσει ποτέ το «bitcoin» για αγορά ή επένδυση;
 - Ναι, ορισμένες φορές
 - Ναι, συχνά
 - Όχι, αλλά σκοπεύω να το χρησιμοποιήσω
 - Όχι, δε θα ήθελα να το χρησιμοποιήσω
5. Ποιο θεωρείτε ότι είναι το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του «bitcoin»;
 - Ασφαλείς συναλλαγές μέσω της κρυπτογράφησης.
 - Ελευθερία στην πληρωμή χωρίς περιορισμούς (διέλευση συνόρων, αργίες κτλ).
 - Ανωνυμία και ιδιωτικότητα συναλλαγών.
 - Μειωμένα κόστη και προμήθειες προς διαμεσολαβητές – τράπεζες.
 - Αποκλιση από την κεντρική τράπεζα

- Βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης.
- Κίνδυνοι στην ασφάλεια και τη μεταβλητότητα του.
- Απουσία θεσμικού πλαισίου.
- Χρήση σε παράνομες δραστηριότητες.

7. Πιστεύετε ότι τα ψηφιακά νομίσματα μπορούν να αντικαταστήσουν τα εθνικά νομίσματα των χωρών;

- Ναι
- Όχι
- Ίσως

8. Θεωρείτε ότι το «bitcoin» μπορεί να εξαπλωθεί στην Κύπρο την επόμενη δεκαετία;

- Σίγουρα
- Πολύ πιθανό, εάν εξαπλωθεί στις υπόλοιπες χώρες
- Μάλλον απίθανο, ακόμα και εάν εξαπλωθεί στις υπόλοιπες χώρες
- Αποκλείεται

9. Σε ποιο βαθμό ισχύουν για εσάς οι πιο κάτω δηλώσεις:

(1 = Συμφωνώ απόλυτα, 2 = Συμφωνώ, 3 = Δεν έχω άποψη, 4 = Διαφωνώ, 5 = Διαφωνώ απόλυτα)

Θεωρώ ότι η κατοχή του «bitcoin» διευκολύνει κυρίως παράνομες δραστηριότητες.	1	2	3	4	5
Πιστεύω ότι μια συναλλαγή με «bitcoin» θα με διευκόλυε περισσότερο από το παραδοσιακό χρήμα.	1	2	3	4	5
Θα αγόραζα «bitcoins» για επενδυτικούς σκοπούς.	1	2	3	4	5
Θα προτιμούσα να επενδύσω στο «bitcoin» παρά σε οτιδήποτε άλλο (μετοχές, ομόλογα, ακίνητα).	1	2	3	4	5
Θα εμπιστευόμουν τη διεκπεραίωση των καθημερινών μου συναλλαγών σε ψηφιακό χρήμα.	1	2	3	4	5
Θα προτιμούσα να έχω ένα ψηφιακό πορτοφόλι αντί ένα παραδοσιακό πορτοφόλι.	1	2	3	4	5
Πιστεύω ότι το παραδοσιακό χρήμα προσδίδει περισσότερη σιγουριά στον κάτοχό του.	1	2	3	4	5
Θεωρώ ότι το «bitcoin» είναι μια φούσκα που θα σκάσει σε μερικά χρόνια.	1	2	3	4	5